

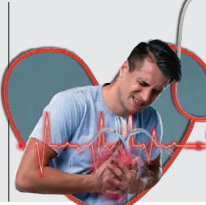
**Ajiotaja
ehtiyac
yoxdur**

Səhifə 10-da

**SOCAR
Türkiyədə
mükafat aldı**

Səhifə 3-də

**Ürəyimiz
niyə tez
dayanır?**

Səhifə 14-də

**Dini mediaya
ehtiyac
varmı?**

Səhifə 13-də

**“Onların bizim
səhnədə nə
iş i var?”**

Səhifə 15-də

“BU QÜVVƏLƏRİN NİYYƏTLƏRİ GÖZLƏRİNDƏ QALDI”

— Gədəbəy rayonunun Söyüdlü kəndində baş verən olaylar iyunun 22-də Milli Məclisin iclasında müzakirə edilib. Deputatlar məsələnin hərtərəfli araşdırma tələb etdiyi qənaətini ortaya qoyublar.

SƏHİFƏ 3-də

MOLDOVA NİCATI NATO- DA GÖRÜR

— Rusiyanın dövlət çevrilişi etmək istəyi barədə məlumatlar Moskva və Kişineu arasında münasibətləri daha da gərginləşdirib. Ukraynadan sonra Rusiyanın növbəti hədəfinin Moldova olacağı açıq şəkildə ifadə edilir.

SƏHİFƏ 6-da

İRAN VƏ RUSİYA QƏRBİ ŞANTAJ EDİR

— Rusiya İranla “qaz OPEC”i yaratmaq fikrinə düşüb. Hər şey normal axarda getsə, Rusiya və tərəfdaşları enerji bazarına nəzarət edəcəklər. Amma ABŞ bu layihənin reallaşmasına da imkan vermək fikrində deyil.

SƏHİFƏ 5-də

“KASPI” QƏZETİ 1881-Cİ İLİN YANVARINDAN NƏŞR OLUNUR. QƏZETİN ÇAPI 1999-CU İLDƏ BƏRPA OLUNUB

İlham Əliyev: “Onlara bir signal göndərmişik ki, özlərini yaxşı aparmasalar, öz imzalarına hörmət etməsələr, nəticə onlar üçün acınacaqlı olacaq. Ona görə hələ də özümüzü təmkinlə aparırıq. Biz heç vaxt tələskənliyə yol verməmişik, buna ehtiyac yoxdur”.

KOMANDO HƏRBİ HİSSƏSİ İLƏ TANIŞLIQ

İyunun 23-də Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Müdafiə Nazirliyinin komando hərbi hissələrinin birində yaradılan şəraitlə tanış olub, hərbi hissəyə Döyüş bayrağını təqdim edib. Dövlət başçısı tədbirdə çıxış edib. Prezident bildirib ki, Silahlı Qüvvələr Günlü ərəfəsində ölkəmizdə növbəti komando hərbi hissəsi açılır. Bu, çox əlamətdar hadisədir.

ORDU ÜÇÜN ƏLAVƏ ADDIMLAR ATILIR

Dövlət başçısının sözlərinə görə, Vətən müharibəsi Azərbaycan dövlətinin tam Zəfəri ilə yekunlaşmışdır. Ancaq buna baxmayaraq, müharibədən sonra ordu quruculuğu üçün əlavə addımlar atılır və buna böyük ehtiyac var: “Çünki dünyada geosiyasi vəziyyət gərginləşir, bölgəmizdə yeni təhdidlər mövcuddur, Ermanistanda revanşist qüvvələr baş qaldırır”.

SƏHİFƏ 2-DƏ

ALLAHA İNAM VƏ SEVGİ BAYRAMI

— Qurban bayramı zamanı qurbanı kimsə kef və əyləncə üçün kəsmir. Bu bayramda istehlak üçün nəzərdə tutulan, qida tələbatımızı ödəyən, özü də nəsil artımı amili nəzərə alınaraq yalnız erkək cinsli heyvanlar qurban kəsilir.

SƏHİFƏ 7-də

QATARLAR AZALDI, SIXLIQ ARTDI

— Bakı metrosunda yay rejiminə keçidlə bağlı sıxlıq müşahidə edilir. Müvafiq qurum hər şeyin nəzarətdə olduğunu bildirir. Lakin, ekspertlər iyun ayında belə bir qərarın verilməsini doğru saymırlar.

SƏHİFƏ 11-də

“KEYFİYYƏTLİ DONDURMADA QURU SÜD OLMUR”

— Ceyhun Əliyev: “Çayı içib sonra dondurma yemək, yaxud əksinə, dondurma yeyib ardınca çay içmək doğru deyil. Çay istidir, dondurma soyuq. Soyuq bankaya isti su töksəniz, çatlayacaq”.

SƏHİFƏ 12-də

GÜCÜNÜ DÖYÜŞ MEYDANINDA GÖSTƏRƏN ORDU

— Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 106 ili tamam olur. O ordu ki, 3 il əvvəl işğala son qoydu, qəhrəmanlıq salnaməsini yazdı. Bu gün qalib ordumuz müstəqilliyimizin, suverenliyimizin əsas təminatıdır.

SƏHİFƏ 4-də

“YARALAR”INA MƏLHƏM OLAN CÜTLÜK

— Bu hekayə “sən düz yolu yeriyə bilmirsən, ərə necə baxacaqsan?” cümləsinə inad, həyat yoldaşının da, qayınanasının da sevgisini qazanan qadın və onu həyata hazırlayan, xoşbəxt xanım etməyi bacaran kişi haqqındadır.

SƏHİFƏ 8-9-da

ULDUZLAR MADRIDƏ TOPLAŞIR

— “Kral klubu” səs-küylü transferlər üçün hərəkətə keçib. Bu günlərdə Fransa PSJ-sinin ulduzu Kilian Mbappenin tezliklə “Real”a keçəcəyi barədə xəbərlər yayılıb. Madridlilər Arda Güllə də maraqlanırlar.

SƏHİFƏ 16-da

ORDUMUZUN DÖYÜŞ QABİLİYYƏTİ ARTIRILIR

İlham Əliyev:

“Onlara bir siqnal göndərmişik ki, özlərini yaxşı aparmasalar, öz imzalarına hörmət etməsələr, nəticə onlar üçün acınacaqlı olacaq. Ona görə hələ də özümüzü təmkinlə aparırıq. Biz heç vaxt tələskənliyə yol verməmişik, buna ehtiyac yoxdur”.

İyunun 23-də Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Müdafiə Nazirliyinin komando hərbi hissələrinin birində yaradılan şəraitlə tanış olub, hərbi hissəyə Döyüş bayrağını təqdim edib. Dövlət başçısı tədbirdə çıxış edib.

NÖVBƏTİ KOMANDO HƏRBİ HİSSƏSİ AÇILIR

Prezident bildirib ki, Silahlı Qüvvələr Günü ərəfəsində ölkəmizdə növbəti komando hərbi hissəsi açılır. Bu, çox əlamətdar hadisədir: “Bildiyiniz kimi, Vətən müharibəsindən sonra mənim göstərişimlə Müdafiə Nazirliyində Komando Qüvvələri yaradılmışdır və komandoların sayı gündən-günə artır. Artıq bir neçə hərbi hissə fəaliyyət göstərir və yeni hərbi hissələrin açılışı nəzərdə tutulur. Beləliklə, biz öz döyüş qabiliyyətimizi əhəmiyyətli dərəcədə artırırıq və artıracağıq.

İkinci Qarabağ müharibəsində Xüsusi Təyinatlı Qüvvələr xüsusi peşəkarlıq və qəhrəmanlıq göstərmişdir. Bir çox hərbi əməliyyatların keçirilməsində onların xüsusi rolu var idi. Bütün bunları və müasir döyüş əməliyyatlarını nəzərə alaraq yeni Komando Qüvvələrinin yaradılması mənim tərəfimdən qarşıya bir vəzifə kimi qoyulmuşdur və bu vəzifə uğurla icra edilir”.

BÖYÜK DAĞIDICI QÜVVƏYƏ MALİK RAKETLƏR ALINIR

Dövlət başçısının sözlərinə görə, Vətən müharibəsi Azərbaycan dövlətinin tam Zəfəri ilə yekunlaşmışdır. Ancaq buna baxmayaraq, müharibədən sonra ordu quruculuğu üçün əlavə addımlar atılır və buna böyük ehtiyac var. “Çünki dünyada geosiyasi vəziyyət gərginləşir, bölgəmizdə yeni təhdidlər mövcuddur, Ermənistanda revanşist qüvvələr baş qaldırır. Bütün bunları nəzərə alaraq, Ordumuzun daha da gücləndirilməsi bir nömrəli vəzifə olaraq qalır. Buna nail olmaq üçün təbii ki, kompleks tədbirlər görülür. Vətən müharibəsindən sonra yeni silahların alınması prosesi davam edir və artıq bir çox kontraktlar imzalanmışdır - həm yeni pilotsuz uçuş aparatlarının ölkəmizə gətirilməsi, həm uzaqmənzilli raketlərin ölkəmizə gətirilməsi, o raketlər ki, böyük dağıdıcı qüvvəyə və yüksək dəqiqliyə malikdir”, - Prezident deyib.

“Biz bu gün Silahlı Qüvvələrimizi vahid proqram əsasında inkişaf etdiririk və əminəm ki, yaxın gələcəkdə Ordumuz yeni, yüksək səviyyəyə qalxacaqdır. Mən bunu artıq demişəm, bir daha demək istəyirəm, bu gün

Azərbaycan Ordusu müharibə dövründə qəhrəmanlıq və peşəkarlıq göstərmiş Azərbaycan Ordusundan daha da güclüdür”, - İlham Əliyev bildirib. Onun sözlərinə görə, bundan sonra da Ordumuzun daha da gücləndirilməsi üçün bütün lazımi tədbirlər görülməlidir. “Azərbaycanın düşmənləri bunu bilir, görür, bilməlidir və görməlidir. Məhz buna görə bizə qarşı edilən istənilən təxribat cavabsız qalmır, hər bir təxribata layiqli cavab verilir, istər hərbi cavab, istər siyasi cavab”.

QİSASIMIZI DÖYÜŞ MEYDANINDA ALDIQ

Ali Baş Komandan deyib ki, Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhəd istiqamətində baş vermiş hadisələr, ermənilərin yaşadıkları Qarabağ bölgəmizdə hərbi əməliyyatlar və iki ay əvvəl Ermənistan-Azərbaycan sərhədində, onun Laçın istiqamətində sərhəd-buraxılış məntəqəsinin yaradılması bizim çox güclü siyasi iradəmizin göstəricisidir. “Bəziləri, o cümlədən

Ermənistan və onun bəzi xarici himayədarları bizi qisasçılıqda ittiham edirlər. Tamamilə yalan bir tezisdir. Mən müharibə dövründə demişəm ki, biz düşməndən qisasımızı döyüş meydanında alacağıq, şəhidlərimizin qanını döyüş meydanında alacağıq və belə də oldu. Azərbaycan Ordusu mülki əhaliyə qarşı müharibə aparmamışdır, bunu hər kəs bilir və görür. Ermənistandan fərqli olaraq onların şəhərlərini “İsgəndər”, “Toçka” və “Elbrus” raketləri ilə dağıtmamışıq. Azərbaycan Ordusu yüksək mədəni xüsusiyyətlərə malikdir, Ali Baş Komandanın əmrlərini tam icra edir və icra edəcək”, - İlham Əliyev deyib.

AZƏRBAYCANIN SÜLH ŞƏRTLƏRİ

Ali Baş Komandanın sözlərinə görə, bu gün bizə qarşı aparılan çirkin kampaniyanın heç bir əhəmiyyəti yoxdur və olmayacaq: “Bizim iradəmizə heç kim təsir edə bilməz. Əgər Vətən müharibəsi dövründə bizim iradəmizə heç kim təsir edə bilmədisə, bu gün təbii ki, heç kim təsir edə bilməz. Yəni də deyirəm, biz haqq-ədaləti tələb edirik. Bu gün Ermənistanla aparılan sülh danışıqlarının yekunlaşması həm bizə lazımdır, həm də daha çox Ermənistanla lazımdır. Bu sülh anlaşması beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında imzalanmalıdır. Bu sülh anlaşmasında postmüharibə realıqları nəzərə alınmalıdır. Bu, təbii ki. Biz qalib gəlmişik, biz qan tökmüşük, şəhidlər vermişik. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Biz öz torpağımızda müharibə aparmışıq və bu gün öz torpağımızda yaşayırıq və yaşayacağıq. Bizim şərtlərimiz bundan ibarətdir. Ermənistan keçən ilin oktyabr ayında rəsmən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyıb. Mən dedim ki, bu sözlər kifayət deyil, daha dəqiq sözlər deyilməlidir və keçən ay artıq bir daha rəsmən nəinki ərazi bütövlüyümüz Ermənistan tərəfindən tanınıb, hətta Azərbaycan ərazisinin parametrləri də qeyd olunub. Yəni, bu, müsbətə doğru atılan bir

addımdır. Ancaq bundan sonra həmin bu ifadələr kağız üzərində də olmalıdır və Ermənistan buna imza atmalıdır. Belə olan halda Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülh yarana bilər. Əks təqdirdə, sülh olmayacaq. Eyni zamanda, bizim şərtlərimizdən biri Zəngəzur dəhlizinin açılmasıdır. Bu, bizim haqlı tələbimizdir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Ermənistan 2020-ci il noyabrın

10-da imzaladığı kapitulyasiya aktında bu öhdəliyi öz üzərinə götürmüşdür. Ancaq bu günə qədər bu öhdəlik yerinə yetirilməyib. Digər şərtimiz odur ki, Ermənistan ordusunun silahlı birləşmələri Qarabağ bölgəsindən çıxarılmalıdır. Bu da Ermənistanın üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən biridir. Bu da icra edilmir”. Dövlət başçısı bildirib ki, biz hələlik özümüzü təmkinlə aparırıq. “Onlara bir siqnal göndərmişik ki, özlərini yaxşı aparmasalar, öz imzalarına hörmət etməsələr, nəticə onlar üçün acınacaqlı olacaq. Ona görə hələ də özümüzü təmkinlə aparırıq. Biz heç vaxt tələskənliyə yol verməmişik, buna ehtiyac yoxdur. Bu gün güc də bizim tərəfimizdədir, zaman da bizim mövqeyimizi gücləndirir, beynəlxalq hüquq da. Dünya ictimaiyyəti artıq birmənalı şəkildə Qarabağı Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi kimi tanıyır”, - Prezident deyib.

“Bu qüvvələrin niyyətləri GÖZLƏRİNDƏ QALDI”

Gədəbəy rayonunun Söyüdlü kəndində baş verən olaylar Milli Məclisdə müzakirə edilib. Deputatlar məsələnin hərtərəfli araşdırma tələb etdiyi qənaətini ortaya qoyublar.

İyunun 20-də Gədəbəyin Söyüdlü kəndində sakinlərlə polis arasında yaşanan qarşıdurma, proseslərin məlum istiqamətdə cərəyan etməsini tətikləyən məqamlarla bağlı yeni faktlar ortaya çıxmaqdadır. Qeyd edək ki, dövlət başçısının birbaşa göstərişi ilə Baş nazir Əli Əsədovun sərəncamı ilə Gədəbəy rayonunun Söyüdlü kəndində tullantıxana sahəsində monitorinqlər aparılması və mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi məqsədilə Komissiya yaradılıb. Ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev Komissiyanın sədri təyin edilib. Artıq komissiya sədri və nümayəndələri kənd sakinləri ilə görüşüb, ərazidə monitorinqlər aparılır. Komissiyanın ilkin rəyi ən qısa zamanda ictimaiyyətə açıqlanacaq.

“SAĞLAM MÜHİTDƏ YAŞAMAQ İSTƏYİ ONLARIN HÜQUQUDUR”

Yeri gəlmişkən, Gədəbəy olayları Milli Məclisin son iclasında da geniş müzakirə edilib.

Həmin rayonun deputatı Sevinc Hüseynova bildirib ki, Gədəbəy rayonunun Söyüdlü kəndində yaşlı qadına qarşı polisin kobud rəftarı qəbul edilməzdir: “Əminəm ki, bu hərəkətə hüquqi qiymət veriləcək”.

“KOMİSSİYA BU PROBLEMI HƏLL EDƏCƏK”

O bildirib ki, hazırda rayonda hadisələrlə bağlı müvafiq araşdırmalar aparılır, ilkin məlumatlar olsa da, nəticə gözlənilməlidir: “Söyüdlü kəndində əhalinin əsas məşğulluq sahəsi əkinçilik, maldarlıqdır. Sovet dövründə bu kənd alimlər kəndi kimi də tanınıb. Rayonumuzda baş verən hadisə mənə təəssüf hissi doğurur. Dağın başında halal zəhmətləri ilə övlad böyüdən insanların ekoloji sağlam mühitdə yaşamaq istəyi onların hüququdur”.

Deputat hadisənin necə yarandığına da münasibət bildirib: “Necə ola bilər ki, bu hadisə Laçın-Xankəndi yolunda ekofəalları nəticələr əldə edəndən, sülh müqaviləsi ilə bağlı irəli addımlar atılan zaman baş verib? Bu da müəyyən suallar doğurur.

Ucqar kənddə bu hadisənin baş verməsinin arxasında təbii ki, kimlərsə dayanır. Bu qüvvələrin niyyətləri

gözlərində qaldı. Hadisənin qarşısı aidiyyəti qurumlar tərəfindən dərhal alındı və reaksiya verildi. Birmənalı olaraq əminəm ki, Söyüdlüdə iş aparan hüquq mühafizə orqanları, həm də Komissiya bu problemi həll edəcəklər. Sakinlərimizin ekoloji çirklənmə ilə bağlı müraciətləri vaxtında həll olunacaq”.

“MƏZHƏB DAVALARI SALIRLAR”

Millət vəkili Aqil Abbas deyib ki, Gədəbəydə camaatı dağa çıxaran da, polisə qaz sıxdıran da eyni əldir. Onun sözlərinə görə, bu qruplar milli etnik, məzhəb davaları salırlar: “Orada icra başçısı Orxan Mürsəlov, icra nümayəndəsi, bələdiyyə sədri var. Onlar bu hadisələri hiss etmirdilər? Kəndlinin ayağına getmək onlarla

söhbət etmək lazım idi. Polisi nüfuzdan salmaq, ölkənin bel sütununu sındırmaq deməkdir”.

“BU MƏSƏLƏDƏ SADƏ XALQDAN İSTİFADƏ EDİLDİ”

Gədəbəydən seçilən digər deputat Arzu Nağıyev isə deyib ki, Söyüdlü kənd sakinlərinin dediklərində də həqiqət var. O bildirib ki, problemi bu qədər böyütmək lazım deyildi: “Biz bu məsələdə sadə xalqdan istifadə edildi deyə bilərik. Ölkə xaricində yaşayanlar

və daxilində olan koordinatorları bu hadisədən öz məqsədləri üçün istifadə etdilər. Jurnalistlərin və digər şəxslərin işləri araşdırılmalıdır. Bu gün Gədəbəydə baş verən hadisələrin fonunda dövlətə qarşı böyük aksiyanın qarşısı alınıb və heç bir təhlükə yoxdur”.

Türkiyə Prezidenti SOCAR-a mükafat təqdim edib

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) Türkiyədəki törəmə şirkətlərindən biri olan “SOCAR Petrol Ticaret” daha bir mükafata layiq görülüb.

“Report”-un Türkiyə mətbuatına istinadən verdiyi məlumata görə, Türkiyə İxracatçılar Məclisinin (TİM) açıqladığı “2022 İxrac Çempionları” siyahısında Türkiyənin ən böyük integrasiya olunmuş sənaye holdingi və ən böyük birbaşa xarici investoru olan “SOCAR Türkiyə” qrup şirkətlərindən biri olan “SOCAR Petrol Ticaret” 3-cü yerdə qərarlaşıb.

Belə ki, İstanbulda Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın da iştirakı ilə “2022-ci ilin İxrac Çempionları” mükafatının təqdim edilmə mərasimi keçirilib. Mərasimdə ötən il Türkiyədə ən çox ixrac edən ilk 10 şirkətə mükafatları təqdim edilib.

Türkiyə Prezidenti “SOCAR Petrol Ticaret” şirkətinin mükafatını SOCAR-ın vitse-prezidenti və “SOCAR Türkiyə”nin İdarə Heyətinin üzvü Süleyman Qasımovla təqdim edib.

Özbəkistandan yazan jurnalistlər mükafatlandırılıb

Bakıda Özbəkistanın Mətbuat və Kütləvi İnformasiya Vəsitələri İşçiləri Gününə həsr olunan mərasim keçirilib.

Özbəkistanın ölkəmizdəki səfiri Baxrom Aşrafxanov tədbirin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinin geniş qeyd olunduğu əlamətdar bir ildə keçirilməsindən məmnunluğunu bildirib: “Hər il iyunun 27-də Özbəkistanda KİV işçilərinin peşə bayramı qeyd edilir”. Səfir özbək mətbuatının həyata keçirilən islahatların işıqlandırılmasında mühüm rol oynadığını bildirib. Diplommat Azərbaycan jurnalistlərinin iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına töhfə verdiklərini də vurğulayıb: “Siz jurnalistlərin sayəsində, özbək, Azərbaycan ictimaiyyəti, ümumiyyətlə, beynəlxalq ictimaiyyət ölkələrimiz arasında münasibətlərin necə sürətlə inkişaf etdiyi haqda məlumatlandırılır”.

Tədbirdə Özbəkistan-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafına töhfə verən Azərbaycan mətbuat nümayəndələrinin mükafatlandırılması keçirilib. “Özbəkistan və Azərbaycan arasında humanitar əlaqələrə dair ən yaxşı məqalələrin müəllifi” nominasiyasında “Kaspi”nin əməkdaşı Təranə Məhərrəmovaya da mükafatlandırılıb.

BURADA SİZİN REKLAMINIZ OLA BİLƏR

GÜCÜNÜ DÖYÜŞ MEYDANINDA GÖSTƏRƏN ORDU

Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 106 ili tamam olur. O ordu ki, 3 il əvvəl işğala son qoydu, qəhrəmanlıq salnaməsini yazdı. Bu gün qalib ordumuz müstəqilliyimizin, suverenliyimizin əsas təminatıdır.

AZAD ƏLİYEV
azad.eliyev@kaspi.az

Vətən müharibəsində tarixi zəfərə imza ataraq dünyada adından, gücündən söz etdirən müzəffər Azərbaycan Silahlı Qüvvələri 106 yaşını qeyd edir. 1918-ci il iyunun 26-da Azərbaycan müstəqil ordusunun yaradılması haqqında qərar verdi. Bu illər ərzində Silahlı Qüvvələrimiz bir çox sınaqlardan keçdi, lakin 2020-ci il sentyabrın 27-də başlanan II Qarabağ Müharibəsi ordumuzun əsl gücünü, imkanlarını, peşəkarlıq səviyyəsini ortaya qoydu.

TARİXİ ZƏFƏRƏ APARAN YOL

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin ordusunun yaradılması Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Ulu Öndərin yorulmaz fəaliyyətinin nəticəsi olan müasir ordu quruculuğu prosesi Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildi. 30 il ərzində ən böyük diqqət ordu quruculuğu prosesinə, Silahlı Qüvvələrin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsinə, peşəkar kadr potensialının formalaşdırılmasına, müasir hərbi texnikaların alınmasına, struktur islahatlarına yönəldildi. Vətəninə, dövlətinə bağlılığı ilə seçilən çox güclü Silahlı Qüvvələr formalaşdırıldı. Bu prosesin məntiqi sonluğunu bütün dünya 44 günlük Vətən müharibəsində gördü. 30 il ərzində qurulan müdafiə xətləri çox qısa zamanda aşılaraq düşməne sarsıdıcı zərbələr endirildi. Yüzlərlə yaşayış məntəqəmiz bir-birinin

ardınca işğaldan azad edilərək Azərbaycanın, Qarabağın incisi sayılan Şuşaya yol açıldı. Qəhrəman hərbiçilərimizin həyata keçirdiyi Şuşanın azad edilməsi əməliyyatı isə dünyanın müxtəlif hərbi məktəblərinin dərslərinə salınıb, tədris edilir. Vətən müharibəsinin ilk saatlarından son anına qədər Silahlı Qüvvələrimizin heç bir mənsubu döyüş mövqelərindən bir addım da geri çəkilmədilər. Halbuki, darmadağın edilən "məğlubedilməz erməni ordusu"nda on bir mindən artıq fərarinin olduğunu İrəvanın özündə də etiraf etmək məcburiyyətində qaldılar. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı şanlı ordumuzun dillərə dastan olan Zəfər salnaməsi xalqımızın Silahlı Qüvvələrinə, Ali Baş Komandana inam və sevgisini daha da artırdı.

DÜNYANIN ƏN GÜCLÜ ORDULARI SIRASINDA

Bu gün Azərbaycan ordusunun gücü və peşəkarlığı onun beynəlxalq reytinglərdəki mövqeyində də əksini tapır. Hərbi sahədə ixtisaslaşmış, dünyanın ən nüfuzlu hərbi analitik mərkəzlərindən sayılan "Global Firepower" portalının 2023-cü il üçün reyting siyahısına əsasən, Azərbaycan hərbi gücünə görə dünya miqyasında 57-ci sırada, Cənubi Qafqazda isə birinci yerdədir. Belə ki, Gürcüstan reytingdə 85-ci, Ermənistan 94-cüdür. Siyahının tərtib olunması zamanı orduların silah sənayesindəki texnoloji inkişafı, maliyyə vəziyyəti, maddi-texniki imkanları və çevikliyi kimi cəhətlər nəzərə alınır.

REKORD HƏRBİ BÜDCƏ

Hazırda Azərbaycanın hərbi büdcəsi MDB məkanında bir çox ölkələri xeyli üstələyir. "Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanuna dəyişiklik layihəsinin təsdiqindən sonra işğaldan azad olunmuş ərazilərdə, ölkə sərhədlərinin toxunulmazlığının təmin edilməsi və mühafizəsi, ordunun hərbi sursat və maddi-texniki təchizatının müasirləşdirilməsi istiqamətində əlavə tədbir və layihələrin icrası üçün əlavə 1 milyard 105 milyon manat vəsait ayrıldı. Bununla da 2023-cü ildə ölkəmizin müdafiə və təhlükəsizlik üzrə xərcləri 6 milyard 54 milyon 844 min 623 manat təşkil edir.

YENİ ORDU QURUCULUĞU

Silahlı Qüvvələrimizin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılmasında qardaş Türkiyənin özünəməxsus rolu var. Bu gün Azərbaycan ordusunun maddi-texniki bazasının formalaşdırılmasında Türkiyə müdafiə sənayesinin imkanlarından geniş istifadə edilir. Dünyanın ən güclü orduları sırasında 10-cu, NATO-da isə 2-ci olan Türkiyə Silahlı Qüvvələri ilə birgə çoxsaylı hərbi təlimlər keçirilir, təcrübə mübadiləsi aparılır. Təkcə bir faktı qeyd etmək kifayətdir. Bu il iki ölkənin ordularının iştirakı ilə 16 hərbi təlimin keçirilməsi planlaşdırılır. Hazırda Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Türkiyə ordusunun təcrübəsi və modeli əsasında yenidən qurulur. Yeni komando birlikləri yaradılır, xüsusi təyinatlı birləşmələrin sayı artırılır, institutsional və struktur islahatları dərinləşdirilir. Dünyanın ən müasir hərbi sənayesinə malik olan strateji müttəfiqimiz İsrailə müdafiə sahəsində əlaqələr daha da dərinləşdirilir, ordumuzun ehtiyacı olan və müasir çağırışlara cavab verən ən müasir hərbi texnikaların alışı həyata keçirilir. Vətən müharibəsində mənəvi və siyasi dəstəyini əsirgəməyən müsəlman dünyasında yeganə nüvə dövləti adını qazanmış Pakistanla da hərbi-texniki əməkdaşlıq imkanları genişləndirilir.

MÜSTƏQİL DÖVLƏTİN ƏSAS DAYAĞI GÜCLÜ ORDUDUR

Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin də Şuşada Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiyi ilə bağlı xalqa müraciətində qeyd etdiyi kimi, biz ordu quruculuğu işində sistemli fəaliyyət göstərirdik və bu gün də göstəririk: "İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra biz dayanmadıq, əksinə, irəliləyirik. Biz daim hazır olmalıyıq. Təhdidlər artır, təhlükələr artır və biz hər bir təhlükəni dəf

etməyə qadir olmalıyıq. Bu gün də belədir. Azərbaycan Ordusu dünyanın ən güclü ordularının sırasında - həm təchizat, həm döyüş qabiliyyəti nöqteyi-nəzərdən. Bizim ordumuz döyüşüb, bizim ordumuz öz gücünü paradda yox, döyüş meydanında göstərib. Ordu quruculuğu bu gün lazımi səviyyədə təmin edilir və bundan sonra da təmin ediləcəkdir". Bəli, hər bir müstəqil

dövlətin əsas dayağı güclü ordusu, Silahlı Qüvvələridir. Bu gün Azərbaycan sərhədləri etibarlı əllərdədir, dövlətimizə qarşı yarana biləcək istənilən təhdidə layiqli cavab verməyə qadir güclü ordumuz var. Ən əsası isə, cəmiyyətimizdə hökm sürən xalq-lider-ordu birliyi sarsılmazdır. Bu birlik Azərbaycan əsgərinin ən böyük inamı və dayağıdır.

Rusiya İranla “qaz OPEC”i yaratmaq fikrinə düşüb. Ehtimallara görə, hər şey normal axarda getsə, Rusiya və tərəfdaşları enerji bazarına nəzarət edəcəklər. Amma ABŞ bu layihənin reallaşmasına da imkan vermək fikrində deyil.

AZƏR NURİYEV
azernuriyev@kaspi.az

Ukraynaya hərbi təcavüz səbəbindən beynəlxalq sanksiyalarla üz-üzə qalan Rusiya yaranmış durumdan ən müxtəlif, ağılsız layihələrlə çıxmağa çalışır. Moskva ağır iqtisadi duruma düşsə də, dünya bazarında mövqeyini saxlamaq üçün özünə yeni müttəfiqlər axtarır. Hələ ki, yanında duran dövlətlər isə Çin və İrandır. Lakin nəzərə alsaq ki, Çin hər an mövqeyini dəyişən dövlətdir, o zaman Kremlin ümidi molla rejiminə qalır.

QƏRBİ QORXUDAN LAYİHƏ

Nəşrlər qeyd edir ki, böyük enerji güclərinin bu yeni birgə layihəsi Qərb ölkələrini təşvişə salıb. Ekspertlərin qənaətinə,

İran dünyada qaz ehtiyatlarına görə ilk yerlərdən birini tutur. Bu səbəbdən Rusiya İranla “qaz OPEC”i yaratmaq fikrinə düşüb. Xarici medianın yazdığına görə, Moskvanın hədəfi qaz bazarında Qərbin hegemonluğuna qarşı çıxmaqdır. Moskva tək Türkiyənin qaz habının yaradılmasında deyil, həm də İranın enerji mərkəzinin yaradılmasında iştirak edəcək. Bu isə dünya birliyini təəcübləndirib, çünki İranın “mavi yanacaq”ı Rusiya qazının əsas rəqibidir. Buna baxmayaraq, Rusiya və İran digər ölkələrlə birlikdə “qaz OPEC”i yaratmaq niyyətinə düşüb.

layihənin potensialı çox böyük siyasi və iqtisadi çəkiyə malik olduğundan Rusiya və İran bir çox Qərb sanksiyalarından uqurla yan keçə bilər. Bundan əlavə, hər iki ölkə dünyanın ən böyük qaz ehtiyatlarına sahibdir ki, bu da Moskva və Tehranın Qərbin məhdudiyyətlərindən yan keçmək və ABŞ ilə Avropa üçün kabusə çevriləcək uqurlu layihə yaratmaq imkanlarını təsdiqləyir. Ehtimallara görə, hər şey normal axarda getsə, Rusiya və onun tərəfdaşları enerji bazarına nəzarət edəcəklər. Onlar beynəlxalq siyasi qərarların qəbulunda həlledici söz sahibi olacaqlar. Hesab edirlər ki, “qaz OPEC”i çox real hekayədir, çünki Rusiya dünyada ən böyük qaz ehtiyatlarına malikdir və İranın da sərəncamında 33,7 trilyon kubmetrdən çox “mavi yanacaq” var.

İRAN VƏ RUSIYA QƏRBİ ŞANTAJ EDİR

PLAN NƏ VAXT REALLAŞA BİLƏR?

Rusiya mediası yazır ki, təsisçiləri Rusiya, İran, Qətər və Türkmənistanın ola biləcəyi bu layihədə dünya qaz ehtiyatlarının 2/3-i cəmləşib. Üstəlik, ilk üçlükdə yeraltı anbarlarda yığılan qazın yarısından çoxu cəmləşib. Bu ölkələrin coğrafi cəhətdən yaxın yerləşməsi ticarətin maksimum koordinasiyasına və potensial olaraq qaz qiymətlərinin müəyyənləşdirilməsinə kömək edir. Tehran Türkmənistan və Qətlər ümumi sərhədi bölüşür. Rusiya Azərbaycan vasitəsilə İranla, Qazaxıstan vasitəsilə isə Türkmənistanla həmsərhəddir. Əsas satış bazarları da yaxınlıqdadır - Çin və Hindistan. İndiyə qədər Rusiya Asiya qaz bazarlarında İranla rəqabət aparırdı. Ancaq son təşəbbüslərə əsasən, rəqabəti tərəfdaşlığa və hətta kartelə çevir-

mək qərarı verildi. İnfrastrukturun - qaz kəmərlərinin, qazın mayələşdirilməsi üçün limanların və terminalların inkişafı gələcək kartelin iştirakçılarının işini asanlaşdırır.

İranın təşəbbüsü daha əvvəl, may ayında Rusiya baş nazirinin müavini Aleksandr Novakin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin Tehrana səfəri zamanı əldə edilmiş razılaşmaların “şifrəsidir”. Sonra məzmunu və təfərrüatı açıqlanmayan bir sıra sazişlər imzalanıb. Açıq okeana çıxışı olan İranın Çexbahar limanının birgə inkişafı ideyası son dərəcə cəlbedici görünür. Potensial olaraq, bu liman böyük LNG (sıxılmış qaz) tankerlərini qəbul edib yola sala bilər. Lakin bunun üçün limanın infrastukturuna və dərinləşdirilməsinə xeyli vəsait yatırılmalıdır.

ABŞ “QAZ OPEC”İ YARANMAMIŞ ONU DAĞITMAQ İSTƏYİR

Lakin Qərb mediasında yer alan alternativ fikirlərə görə, bu layihə reallaşmaya da bilər. Səbəb də Birləşmiş Ştatlardır. Yayılan xəbərlərə görə, ABŞ və İran nümayəndələri Omandə qapalı danışıqlara başlayıblar. Danışıqlarda əsas məsələ bunlardır – ABŞ-nin İranda həbsdə saxlanılan vətəndaşlarının sərbəst buraxılması, uranın zənginləşdirilməsinin 60 faiz həndəvərində və beynəlxalq aləmin nəzarəti altında həyata keçirilməsi. Vaşinqton Suriya və İraqda ABŞ-yə

bağlı qüvvələrə qarşı tərribatları son qoymasını tələb edir. İran Rusiyaya ballistik raketlər də verməməlidir. İran da atacağı addımlar müqabilində Qərb banklarındakı maliyyə vəsaitləri üzərindən sanksiyaların götürülməsini istəyir. Son istəyi isə iqtisadi sanksiyaların yumşaldılmasıdır. Danışıqlarda daha çox Tehranın maraqlı olduğu bildirilir. Belə ki, sanksiyalar İran iqtisadiyyatını taqətdən salıb. Bu səbəbdən də Tehran yenidən Vaşinqtonla nüvə anlaşmasının imzalanmasına

çalışır. ABŞ prezidenti Co Bayden də Ağ Evin keçmiş sahibi Barak Obamanın dövründə olduğu kimi, Tehranla saziş imzalamağa həvəs göstərir. Ancaq Baydenin qarşısında iki güc var. ABŞ-dəki sağ mühafizəkar dairələr və Vaşinqtonun strateji müttəfiqi olan İsrail İranla istənilən razılaşmanın imzalanmasının əleyhinədir. ABŞ Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsinin sədri Maykl Makkol prezident Co Baydenə yazdığı məktubunda aparılan danışıqlarla bağlı yayılan xəbərlərdən

narahatlıq keçirdiyini bildirib. O, molla rejiminin Yaxın Şərqdəki dağıdıcı fəaliyyətini diqqətə çatdırıb. “Bayden hökuməti hərbi önləyici rıçaqlarından istifadə etmək əvəzinə, İranın dağıdıcı fəaliyyətinin qarşısını almaq üçün apardığı danışıqlarla Tehran hökumətini mükafatlandırır”, - deyər Makkol fikrini tamamlayıb.

Beləliklə, bu qənaətə gəlmək olar ki, Tehran və Moskvanın “qaz OPEC”i yaratmaq arzusu baş tutmaya bilər. Lakin hər şeyi zaman göstərəcək.

Moldova nicatı NATO-da GÖRÜR

Rusiyanın dövlət çevrilişi etmək istəyi barədə məlumatlar Moskva və Kişineu arasında münasibətləri daha da gərginləşdirib. Ukraynadan sonra Rusiyanın növbəti hədəfinin Moldova olacağı açıq şəkildə ifadə edilir.

AZƏR NURİYEV
azernuriyev@kaspi.az

Moldova ilə Rusiya arasında gərginlik artmaqdadır. Qərpbəreşt hökumətin son addımları onu deməyə əsas verir ki, Kişineu Moskva ilə əlaqələri birdəfəlik kəsmək niyyətindədir. Bu istiqamətdə konkret addımlar da atır - Konstitusiya Məhkəməsi rusiyayönümlü “Şor” Partiyasının qanunsuz elan edilməsilə bağlı qərar qəbul edir, Moldovanın mümkün qədər tez MDB-dən çıxması barədə bəyanatlar səslənir. Hətta iqtisadi inkişaf naziri Dmitri Alayba deyib ki, “Moldovanın MDB-dən çıxması qaçılmazdır, bu, Avropa İttifaqına (Aİ) üzvlüklə bir araya sığmır və yəqin ki, son ana qədər gözləmək səhv və səmimiyyətsizlik olardı. Moldova xalqının seçimi aydındır”. Daha sonra Moldova MDB çərçivəsində iki sazişi denonsasiya da edib. XİN-dən bildirilib ki, “MDB üzvləri təbii fəlakətlərlə bağlı az əməkdaşlıq etdiyi üçün bu saziş onlara lazım deyil. Moldovanın nüvə silahı olmadığı üçün strateji silahlı qüvvələr haqqında saziş də əhəmiyyətsizdir”.

Dərhal da rusiyapərəst qüvvələr hərəkətə keçib. Onlara rəhbərliyi Moldovanın

keçmiş prezidenti, Sosialist Partiyasının lideri İqor Dodon edir. O bildirib ki, Moldovanın MDB çərçivəsində imzalanmış sazişlərdən çıxması iqtisadiyyata mənfi təsir göstərəcək. “MDB ilə müqavilələrin ləğvi Moldova iqtisadiyyatına, kənd təsərrüfatına, sənayesinə ağır, bəlkə də ölümcül zərbə olacaq. Əgər Rusiya bazarı yoxdursa, biz mallarımızla nə edəcəyik? Avropa onları almayacaq”, – siyasətçi bildirib.

Moldova hakimiyyətinin anti-Rusiya ritorikasını gücləndirməsi Kremlin özündən çıxarır. Ölkə əhalisi də, əvvəlki kimi Rusiyaya rəğbət bəsləmir. Ukraynaya müdaxilə onları qəflət yuxusundan oyadıb. Anlayırlar ki, belə getsə, növbəti hədəf Moldova olacaq.

“RUSIYA TƏCAVÜZKARDIR, ÇIXIŞ YOLU AVROPAYA İNTEQRASIYADIR”

Beləliklə, prezident Mayya Sandu başda olmaqla qərpbəreşt qüvvələr açıq şəkildə Rusiyanı təcavüzkar ölkə adlandırır, onu Kişineu üçün ciddi təhlükə olacağını deyirlər. Prezidentin Moskvanın Moldovada dövlət çevrilişi cəhdini davam etdirəcəyini iddia etməsi qalmaqala səbəb olub. Reallıq odur ki, Ukraynaya Rusiya təcavüzündən dərs çıxaran

rəsmi Kişineu çıxış yolunu Avropa İttifaqına üzvlükdə görür. Sandu bəyan edib ki, məhz bu, Moldovanın çıxış yolu olacaq. “Mövcud geosiyasi vəziyyət göstərir ki, Rusiya uzun illər böyük qeyri-sabitlik mənbəyi olaraq qalacaq. Rusiya demokratiyamız üçün təhlükədir. Biz inanırıq ki, Aİ-də demokratiyamız daha təhlükəsiz olacaq”, – deyər Sandu bildirib. Prezident qeyd edib ki, Rusiyanın dezinformasiyası və təbliğatı Moldova demokratiyasına böyük ziyan vurur: “Lakin Moldova rus təbliğatının qarşısını alacaq. Moldova Rusiyanın dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısını ala bilib. Lakin bu o demək deyil ki, Kreml gələcəkdə belə cəhdlər etməyəcək”. Prezidentin qənatəncə, Moldova işğal olunmuş ərazilərini geri qaytarmaq üçün Ukraynaya hər cür dəstək verməlidir. Sandu hesab edir ki, Rusiya Ukraynanın işğalını yekunlaşdırandan sonra onun dövlətinə hücum edə bilər.

UKRAYNA SAĞ QALSA, MOLDOVA DA MÖVCUD OLACAQ

Moldova üçün yeganə qurtuluş imkanı Ukraynanın Rusiyanın təzyiqinə tab gətirməsi və müharibədə qalibiyyəti ola bilər. Düzdür, Moldovanın Rumıniya ilə yaxınlığı müdaxiləni çətinləşdirir. Lakin Rusiya üçün heç bir cizgi yoxdur. Həqiqətən də Avropa onilliklərdir ki, Moldovaya kömək edir, Rusiya tərəfdən isə ancaq separatizm dəstəklənir. Ən mühüm amil həm də odur ki, Moldova bu gün Ukraynanın təhlükəsizlik qalxanı altındadır –

Ukrayna sağ qalsa, Moldova da mövcud olacaq.

MOLDOVA SƏMASINI RUSIYA TƏHDİDİNDƏN NATO QORUYACAQ?

Belə olan halda, Moldovanın ümidi NATO-ya qalır. Artıq NATO-nun baş katibi Yens Stoltenberq də Moldovanın alyansın çoxdankı tərəfdaşı olduğunu və “bu tərəfdaşlığın intensivləşdirilməsinə” qərar verildiyini bəyan edib. O, NATO-nun Moldova səmasının təhlükəsizliyini təmin edəcəyini

Dmitri Alayba

bildirib. Moldovanın keçmiş müdafiə naziri Vitali Marinuta hesab edir ki, “Rusiya raketləri”ndən qorunmaq üçün izləmə və məhv etmə sistemlərinə ehtiyacları var. Xatırladıq ki, hələ ötən əsrin 90-cı illərində Moldova NATO-nun nəzarətində olan BMT-nin sülhməramlı missiyalarında fəal iştirak etməyə başlayıb. “Moldova mütləq alyansın üzvü olacaq, amma indi yox. Bunun baş verməsi üçün respublikaya siyasi iradə

və lazımı şərait lazımdır”, – deyər sabiq nazir bildirib. O, neytral Moldovanın Konstitusiyaya Məhkəməsinin NATO ilə əlaqələri təsdiqlədiyinə diqqət çəkib. Moldovalı generalın fikrincə, regiondakı təhlükəli vəziyyət qoruyucu tədbirlər tələb edir: “Bizə həm izləmə, həm də məhv etmə sistemləri lazımdır. Məsələn, səmada bir rus raketini izlədik – bəs sonra? Mən Zelenskinin təhlükəsizliyimizi

yaxşılaşdırma biləcək “Patriot” koalisiyasının yaradılması təklifini dəstəkləyirəm”. V.Marinuta xatırladı ki, Sandu respublikanın Ukraynadakı hərbi münaqişəyə qarışmayacağını bəyan edib. Lakin Moldova Ukrayna üçün ərzaq tədarükü, qaçqınların saxlanması, orduya yanacaq tranziti istiqamətində kömək etməyə davam edəcək.

Vitali Marinuta

ALLAHA İNAM VƏ SEVGİ BAYRAMI

Müsəlman aləmində Qurban bayramı zamanı qurbanı kimsə kef və əyləncə üçün kəsmir. Bu bayramda istehlak üçün nəzərdə tutulan, qida tələbatımızı ödəyən, özü də nəsil artımı amili nəzərə alınaraq yalnız erkək heyvanlar qurban kəsilir. Bayramın əsas mahiyyəti Allah yolunda kəsilmiş qurbanlıq heyvan ətinə imkansız bəndələrlə bölüşmək, onları sevindirməkdir.

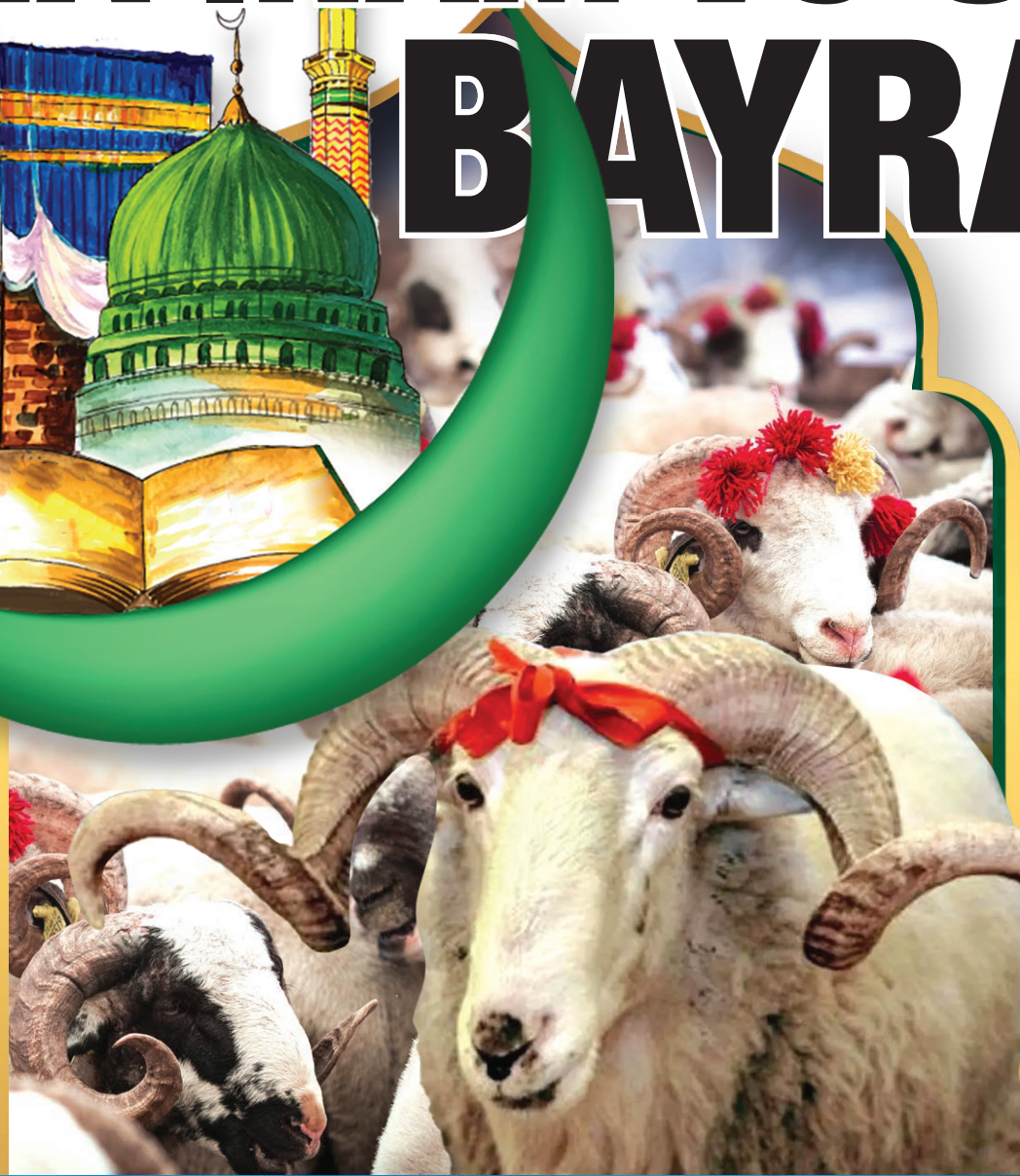
RUFİK İSMAYILOV
rufikismayilov@kaspi.az

İslam dünyasının ən müqəddəs bayramlarından sayılan Qurban bayramı bütün müsəlman ölkələrində xüsusi qeyd olunur. Bu bayram hər il hicri təqvim ilə zilhiccə ayının 10-cu günündən başlayır, bir neçə gün davam edir. 1992-ci ildən Qurban bayramı Azərbaycan da dövlət səviyyəsində qeyd olunur.

AMEA Şərqşünaslıq İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun dosenti Elvüsal Məmmədov "Kaspi" qəzetinə bildirib ki, Qurban bayramı Azərbaycan xalqının kimliyinin formalaşmasında rol oynayan İslam bayramıdır. Onun sözlərinə görə, mübarək Qurban bayramı insanları mərhəmətə, həmrəyliyə və qardaşlığa dəvət edir.

MÜTƏRƏQQİ İSLAM DƏYƏRLƏRİ VƏ ƏNƏNƏLƏRİ

Alim vurğulayıb ki, həmin gün müsəlmanlar Allah yolunda hər cür fədakarlığa hazır olduqlarını nümayiş etdirir, Uca Tanrıya yaxınlığın fərəhini yaşamaq fürsəti əldə edirlər: "Azərbaycan xalqı tarixən İslamla iç-içə olub, bütün ədəbi, elmi, tarixi uğurlarında İslamın xeyir-duasını alıb. İslam Azərbaycan üçün özünü isbatlamış dindir, təcrübədir. Xalqımız İslamın bayramlarını sevir, özünü kü bilərək qeyd edir. İslam dini xalqımızın dünyagörüşünün formalaşmasında və milli-mədəni inkişafında müstəsna rol oynayır. Ona görə də, İslam dəyərləri Azərbaycanda həmişə uca tutulur. Qurban bayramı azərbaycanlılar üçün sosial həmrəylik, bütünləşmə deməkdir. Qohumluq, qonşuluq münasibətlərinin zəiflədiyi bir vaxtda insanları bir araya gətirən Qurban bayramı dəyərlərimizi bir daha yadımıza salır, bizləri o dəyərlərə qovuşdurur. Bu bayram Azərbaycanda milli-mənəvi həmrəyliyin, xeyirxah əməllərin, şəfqət və mərhəmət duyğularının təntənəsi kimi qeyd olunur. Ölkənin hər yerində Allahın adına qurbanlar kəsilir, əmin-amanlıq və bərəkət üçün dualar edilir. Bununla yanaşı, Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin ölməz xatirəsi ehtiramla yad olunur, xeyriyyəçilik işləri görülür".

QURBAN KƏSMƏK KİMLƏRƏ VACİBDİR?

E.Məmmədov söyləyib ki, Azərbaycan xalqının mütləq əksəriyyəti İslama etiqad bəslədiyi üçün bu bayramda qurban kəsmək xəlqiləşib: "İslam qurban kəsməyə çağırış edir. Qurban kəsmək ilk növbədə müsəlman olmağın göstəricisidir. Bununla belə, qurban kəsmək heç də bütün müsəlmanlara vacib deyil. Hansı müsəlmanın imkanı buna çatırsa, borc içində deyilsə, gündəlik tələbatını ödəməklə yanaşı, kənarda əlavə pul toplamaq imkanı varsa, qurban kəsmək belələrinin gündəlik, aylıq yaşayışına təsir göstərmirsə, onların

qurban kəsməsi bəyəniləndir, Peyğəmbərin qoyduğu yolla getməkdir (sünnətdir). Borcu olan, gündəlik və illik ehtiyaclarını ödəyə bilməyən insanlar qurban

kəsməkdən azaddırlar.

Peyğəmbərimiz də imkanı yetən şəxslərin qurban kəsməsindən söz açıb. Ola bilər ki, gündəlik qazancı, gəliri olan bir müsəlmanın kiməsə borcu vardır. Əgər qurban kəsmək onun borcu qaytarmasına, dolanışığına maneə yaratmayacağına, maliyyə çətinliyi doğurmayacağına, qurban kəsə bilər".

QURBAN BAYRAMINDA NİYYƏT

Alim deyib ki, hər bir müsəlman İsmayıl qurbanı kəsərkən niyyət etməli, qurbanı qarşılıqlı maraq güdmədən, Allah yolunda kəsdini bəyan etməlidir. Həmsöhbətimizin fikrincə, qurbanlığın ən gözəl xüsusiyyətlərindən biri də din, məzhəb ayrılığına yol verilməməsidir: "Qurbanda kəsilən heyvanlarla bağlı bir sıra şərtlər vacibdir. Qurbanlıq kimi seçilən heyvan qoç, iribuynuzlu dana, yaxud dəvə ola bilər. Qurbanlıq heyvanın erkək olması daha üstün tutulur. Qurbanlıq qoçun yaşına gəlincə, bu, ən azı bir yaşına qədər heyvan olmalıdır. Lakin dana, yaxud dəvənin bir yaşı tamam olsa, daha yaxşıdır. Qurban bayramında kəsilən heyvanın sağlam olması da vacib şərtədir. Əzalarında hər hansı nöqsanı olan, buynuzunun, yaxud

qulağının biri olmayan, axtalanmış heyvanın qurban kəsilməsi məsləhət görülmür. Kəsiləcək qurbanlıq gözəgəlimli olmalıdır. Qurban kəsən şəxs qurbanlıq heyvanın ətinin hamısını özündə saxlaya, yaxud üç hissəyə bölüb bir hissəsini özündə saxlaya, digər iki hissədən bir hissəni qohumlarına, ikinci hissəni kasıblara, imkansızlara paylaya bilər. Bu işdə qurban kəsən şəxslərə sərbəstlik verilib".

Elvüsal Məmmədov

GÜNAH ANLAYIŞINI İNSAN TƏSİS ETMİR

Bəzən heyvansevərlərin Qurban bayramında kütləvi heyvan kəsilməsinə etiraz etmələrinə, onlar tərəfindən bunun günah, qəddarlıq sayılmasına münasibət bildirən E.Məmmədov söyləyib ki, günah anlayışını insanlar deyil, Allah təsis edir: "Uca Allah buyurur ki, Qurban bayramında qurban kəsin. Əgər günah olsaydı, Allah bunu biz müsəlmanlara buyurmazdı. Digər tərəfdən, bu iddianı səsləndirənlərin əhəmiyyətli hissəsi səmimi deyil, qərəzlidir. Səmimi olsaydılar, Yeni il bayramı yaxınlaşdıqda boğazı üzülən hindquşları, müxtəlif elmi-tədqiqat institutlarında eksperiment vasitəsi seçilən heyvanlar və sair üçün narahatlıq ifadə edərdilər, dinc nümayişlər keçirərdilər. Məsələnin hüquqi-mülkiyyət tərəfi də vardır. Qurbanlıqlar əhliləşdirilmiş heyvanlardan seçilir. Onları ya özümüz yetişdirir, ya da satın alırıq. Mülkiyyətçi öz mülkiyyətindən istifadə haqqına sahib deyilmi?! Yəni, insanların bəsləyib böyütdüyü, sayını hədsiz artırdığı xırda və iribuynuzlu heyvanlar qida tələbatını ödəmək, istehlak üçün nəzərdə tutulub".

QURBANKƏSMƏ ZÜLM DEYİLDİR

Alim qeyd edib ki, müsəlman aləmində Qurban bayramı zamanı qurbanı kimsə kef və əyləncə üçün kəsmir: "Bu məsələni bir sıra Avropa ölkələrində olduğu kimi, hansısa məqsədlər naminə delfinlərin öldürülməsi, bahalı, xəz dəriləri isti geyimlər hazırlamaq, zövqlü görünmək üçün bəzi heyvanları ovlamaqla eyniləşdirməli deyilik. Qurban bayramında biz istehlak üçün nəzərdə tutulan, qida tələbatımızı ödəyən, özü də nəsil artımı amili nəzərə alınaraq yalnız erkək cinsli heyvanları qurban kəsirik. Qurbankəsmə zülm deyil. Bu bayramın əsas mahiyyəti Allah yolunda kəsilmiş qurbanlıq heyvan ətinə imkansız bəndələrlə bölüşmək, onları sevindirməkdir. Bu ayın əsasında xeyirxahlıq, paklıq, Allaha inam və sevgi dayanır".

FİZİKİ MƏHDUDİYYƏTLİDİR. AMMA BU, ONLARIN XOŞBƏXTLİYİNƏ, AİLƏ QURMALARINA ƏNGƏL DEYİL

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

Babək:
“Fiziki məhdudiyyətli dünyaya gəlməyib ki, xoşbəxtlərə baxıb köks ötürsün”

Lamiyə:
“Mən sağlam olanda da qəzaya düşə bilərdim, o deməkdir ki, həyat yoldaşım məni atmalı idi?”

“YARALAR”INA MƏLHƏM OLAN CÜTLÜK

Babək bütün bu hissləri mənə unutdurdu”.
Babək:
Mənim üçün

Lamiyə Türkiyədə təşkil olunan tədbirlərin birinə dəvət olunublar. Babək deyir ki, 15 günlük Antalya səfəri onun həyatını dəyişib: “Mən aktyor kimi dəvət olundum, Lamiyə də qiraətçi idi. Lamiyə ilə eyni mərkəzdə olsaq da, orada bir-birimizi görməmişdik. Onu Antalyada gördüm, sevdim. İlk etirafımı da orada etdim”.

“BİZİMKİ ALINMAZ, MƏNDƏN UZAQ DUR”

Lamiyə isə Babəkin sevgi etirafına “yox” deyib: “Babək özü mənə deməyə risk etmirdi. Oradakı qızlardan söz göndərmişdi ki, “Lamiyəyə deyin, mən onu hər şeydən qısqanıram, hərəkətlərinə diqqət etsin”. Mən də əsəbiləşdim ki, o kimdir ki, göstəriş verir. Acıqla Babəkə yaxınlaşdım və dedim ki, “bizimki alınmaz, məndən uzaq dur”.

“ONU ANTALYADA SEVDİM”

Babək Lənkəranda, Lamiyə Şirvanda dünyaya gəlib. Hər ikisi Sağlamlıq İmkanları Məhdud Gənclərin Peşə Reabilitasiya Mərkəzinin kurslarında iştirak edib, istedadlarını üzə çıxarıblar. Elə tanışlıqları da burada

öyrəndikləri peşələr sayəsində olub. Belə ki, Babəklə

“GÖRDÜM Kİ, GƏLDİYİM YOLLAR, HƏR YER GÜL-ÇİÇƏKDİR”

Növbəti addım isə Lamiyədən gəlib: “Bir gün dedim ki, “Babək, yadına gəlir, o vaxt məni sevirdin”. Gülərək davam etdim ki, “yaxşı ki, indi sevmirsən”. Babək isə “nə bilirsən sevmirəm” dedi. Həmin gün konsertlərin birində şeir oxuyacaqdım. Gördüm ki, gəldiyim yollar, hər yer gül-çiçəkdir. Əlində üzüklə mənə evlənmək təklifi etdi. Bu təklifə “yox” deyə bilmədim”.

“LAMİYƏ SEVMƏKDƏN, SEVİLMƏKDƏN QORXURDU”

Babək deyir ki, əslində, Lamiyəyə ilk sevgi etirafını edəndə, o, “yox” sözünü özünü məcbur hiss edərək demişdi. O zaman Lamiyə sevməkdən, sevilməkdən

qorxurdu: “Lamiyəni çox gözəl tanıyırdım. O, əvvəlcə sözünü deyir, sonra beynində anı olaraq dəyişir və zərərət etdiyini bildirirdi. Əslində, hər biri ciddi idi. Məsələn, Antalyada şam ağacını mənə göstərdi və dedi ki, bax, bu ağac nə qışda, nə də yayda solur, həmişə yaşıl qalır. Mənim sənə istəyim də belə qalacaq. Sonra dediyinə dərhal peşman oldu və zərərət etdiyini bildirdi. O gündən bildim ki, onun da mənə qarşı hissləri var, amma nədənsə qorxur. Bu sözə görə onun üçün mübarizə apardım”.

“AİLƏ QURMAĞI ÖZÜMƏ YARAŞDIRMIRDIM”

Lamiyə Babəkin fikirlərini təsdiqləyir: “Çox pis dövrdən keçirdim. Babək ilk dəfə görəndə hələ əlil arabasında deyildim, yeriyirdim. O dövrdə skolioza (onurğa əyriliyi) görə yavaş-yavaş yerimə qabiliyyətimi itirirdim. Buna görə heç nəyi özümə yaraşdırmırdım. Nə ailə qurmağı, nə də sevil-sevilməyi. Düşünürdüm ki, heç vaxt alınmaz. Babək qəsdən özümə uzaqlaşdırırdım. Çox kompleksə düşürdüm. Deyirdim ki, sevgi mənə görə deyil, məni aldadar, atar, qəlbimi qırar. Qəlbim onsuz da zədəlidir, ikinci zərbəni almağa gücüm yox idi. Sevil bağlanmışdan çox qorxurdum. Sonra ailəmə də narazılıq etdi. Heç kim ailə quracağıma inanmırdı. Amma

“Lamiyə ilə bağlı danışanda da anam bildirdi ki, “Hansı qızı istəsən, məhdudiyyətli olub-olmamasının heç bir fərqi yoxdur, o xanımla xoşbəxt olmağın üçün əlimdən gələni edəcəyəm.”

zərərlidir. Əsas düşüncən məhdudiyyətli olmasın. Lamiyə ilə bağlı danışanda da bildirdi ki, “hansı qızı istəsən, məhdudiyyətli olub-olmamasının heç bir fərqi yoxdur, o xanımla xoşbəxt olmağın üçün əlimdən gələni edəcəyəm”. Anam mənə “Allah səni xoşbəxt etsin” dedi və mən də xoşbəxt oldum”.

“BABƏKİN SEVGİSİ “YARA”LARIMI SAĞALTDI”

Lamiyə: Babək mənə həyatı öyrətdi. Onu tanıyanda çox yaralı idim. Mən Babək qədər şanslı uşaq deyildim. Yaşım böyüdükcə xəstəliyim də inkişaf edirdi. Yavaş-yavaş məktəbə getmək istəmədim, uşaqlardan uzaqlaşdım, hətta evdən çölə çıxmaq istəmirdim. Anam məni məcbur çölə çıxaranda skoliozumun bilinməməsi üçün yayda qalın, uzun gödəkçə geyinirdim. Hamı mənə baxıb güllürdü. Əslində, gödəkçənin altında gizlənir, cəmiyyətdən qaçırdım. Fiziki baxımdan da çox əzablar çəkmişdim. Babək elə bil ki, bütün ağrıları, pis günlərimi əli ilə aldı, atdı. İlk olaraq özümlə olan komplekslərimi aradan qaldırdı. Babək olmasa idi, mən indi sizinlə belə danışa bilməzdim. İndi Babəkə ürəyimiz hara istəyir gedirik və mən artıq başımı aşağı salmıram, hamının gözünlün içinə dik baxıram. Onun sevgisi yaralarımı sağaltdı.

“AL BU 5 MANATI CİBİNƏ QOY”

Babək: Çalışırdım ki, Lamiyə utanmasın və cəmiyyətdən qaçmasın. Onun hisslərini başa düşürdüm. Mən də fiziki məhdudiyyətliyim. Amma anam məni hər şeyə hazırlamışdı. Onun sevgisi məni güclü etdi. Anam həmişə deyirdi ki, sən cəmiyyətə addım at ki, onlar da səni öz aralarına alsınlar, sevsinlər. İnsan özüne qapananda əzab çəkir, öz istedadını cəmiyyətə çatdırıb bilmir. Ən pisi isə bizdə fiziki məhdudiyyətli görən kimi, “al bu 5 manat cibinə qoy” deyirlər, dilənçi kimi rəftar edirlər. Onlara dəstək olmaq istəyirsənsə, hansısa peşəyə yönləndirir, dilənçi yerinə qoymayın.

“BU GÜN MƏNİ YARALAYANLAR YOXDUR, AMMA BABƏK VAR”

Lamiyə: Məni Babəkdən öncə mənavi dəstəkləyən yox idi. Heç vaxt unutmuram, Babəkə hələ ailə qurmamışdım, sevgili idik. Evdə dedim ki, evlənmək istəyirəm. Mənə cavab verildi ki, “sən hələ yolu düz getdin, qaldı ərə getməyin”, yaxud “bir özüne baxa bilsin, sonra ərinə baxar”. Bu sözlər məni məhv etdi. Hər bir insanın xoşbəxt olmaq, ailə qurmaq haqqıdır. Heç kim həyatından şıgortalanmayıb. Mən sağlam olanda da qəzaya düşə bilərdim, o deməkdir ki, həyat yoldaşım məni atmalı idi? Mənim üçün əsas bir-birimizi başa düşmək, dərdimizi anlamaqdır. Qarşımdakı insan mənim baxışlarımdan nə hiss etdiyimi anlayır. Kəfsiz olan kimi başa düşür və düzəltməyə çalışır. Çox heyf ki, Babəkə qədər yanımda belə dəstəkçim yox idi. İndi şükür edirəm. Babəkin diqqətçilliyini, qayğıkeşliyini, ən çox da mərhəmətini sevirəm. O, mənim üçün bu həyatda hər şeydir. İstər həyat yoldaşı, istər dost, istər sirdaş... Mən bu həyatda bütün istədiklərimi Babəkə tapmışam. Babəkin məni etdiyi fədakarlığı görür, mən də onun istədiyi kimi olmağa can atıram. O, mənə 1 verirsə, mən 5 verməyə çalışıram. İki nəfər əl-ələ versə, hər şeyə qalib gələr. Əsas əlini tutacağın insanı düzgün seçməkdir. Bu gün bizə qarşı çıxanlar, məni yaralayanlar yoxdur, amma Babək var.

Fotolar: Əhməd Hətəməzadə / Global Media Group

“ŞOR-ÇÖRƏKLƏ DƏ SEVİNMƏYİ BACARIRIQ”

Babək: Bu gün təəssüf ki, insanlar arasında təbəqələşmə var. Məsələn, çox pulu olan nadir hallarda kasıblar evlənilir, onu xoşbəxt edir, yaxud vəzifə sahibi olan vəzifəlisini ahr. Dünya 5 günlükdür. Bu gün varıq, sabah yox. Xoşbəxtliyi pulda, vəzifədə, gözəllikdə görmək lazım deyil. Xoşbəxtlik beynində, ürəkdədir. Qarşımdakı xoşbəxt gördükcə, mən də xoşbəxt oluram. Fiziki məhdudiyyətli dünyaya gəlməyib ki, xoşbəxtlərə baxıb köks ötürsün. İndi ikimiz də xoşbəxtik. Ən əsası, bir-birimizlə razılışır, şor-çörəklə də sevinməyi bacarıyıq.

“DÖŞƏMƏNİ MƏN SİLƏNDƏ, VEDRƏNİN SUYUNU BABƏK DƏYİŞİR”

Cütlüyümüz ev işlərini də müştərək edir. **Lamiyə:** Yeməyi mən bişirirəm, amma mənə lazım olan ərzaqları o gətirir. Bir yerdə dayanaraq görə biləcəyim işləri edirəm, Babək gətir-götür işlərinə baxır. Məsələn, döşəməni siləndə, vedrənin suyunu Babək dəyişir. İşlərimizi də əyləndərək

görürük. **Babək:** Anam da bizə çox kömək edir. **Lamiyə:** Qayınanam çox gözəl insandır. 4 ildir ki, ana-bala kimi yox. O nə desə, cavabım “baş üstə”dir. Onun ürəyinə yol tapmışam. Babək Lamiyənin yeməklərinin dadlı olduğunu deyir: “Ən dadlı “üç bacı” dolmasıdır. Amma əsəbiləşəndə yeməyi duzlu edir. Məsələn, evə gec gələndə yeməyim duzlu dursaydı, bilirəm ki, günahım var”.

BÖYÜK MƏSLƏHƏTİ

Cütlüyümüz ailədəki söz-söhbətləri böyük məsləhətə ilə həll edir. Lamiyə deyir ki, ilk günlər hər ikisi od olub, problemlərini həll edə bilmirdilər. Amma qayınanası işə əl qoyub və həll yolunu tapıblar: “Bir gün qayınanam mənə dedi ki, “qızım, ailə elədir ki, gərək bir-birinizi yola verəsiniz. O əsəbi olanda sən keç başqa otağa, gözəl sakitləşsin, sonra sözünü de”. Babəkə də eyni sözü dedi ki, Lamiyə əsəbiləşəndə dirəşmə, çıx çölə hava al gəl. Sonra oturun, söhbət edin. İndi qayınanam dediyini edirik. Çox yaxşı üsuldur. Evdə böyüyün olması budur.

Cütlüyümüz sonda vurğuladı ki, istər məhdudiyyətli, istərsə də əngəlsiz - hər kas xoşbəxtliyə layıqdır. Həyat davam edir, insanlar heç bir çətinlikdən qorxmırlar. Ən əsası seçim edərkən mərhəmətli, fədakarlığı bacaran insan seçsənsən. Və bu fədakarlıq mütləq qarşılıqlı olmalıdır.

AJİOTAJA EHTİYAC YOXDUR

Ekspertlər 1-ci sinfə qəbul zamanı aparılan “müsahibələr”in yalnız dil bilgilərini və xüsusi istedadı üzə çıxarmaq məqsədi daşdığını, ən əsası, bu qaydanın bütün məktəblərə aid olmadığını bildirirlər. Azərbaycan bölmələrinə qəbul imtahansızdır.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
taranamaharramova@kaspi.az

Övladı 1-ci sinfə gedəcək valideynlər uşaqlarının məktəbə qəbulu ilə bağlı ciddi narahatlıq keçirirlər. Bu, təkcə elektron sistemdən rahatlıqla qeydiyyat, ürəkləri istəyən məktəb, sinif, müəllim seçimi ilə bağlı deyil, həm də uşaqlarını gözəyən “imtahan” xofu ilə əlaqədardır. Belə ki, bəzi məktəblərdə uşaqların 1-ci sinfə qəbulla bağlı müsahibədə iştirakı tələb olunur. Sosial platformalarda, eləcə də mediada bəzi məktəblərdə uşaqların 1-ci sinfə qəbul prosesində “müsahibə”yə və ya “imtahan”a cəlb olunması ilə bağlı narahatlıqlar dilə gətirilir. “Əgər təhsil icbaridirsə, 1-ci sinfə gələn uşaqlar üçün imtahan və ya müsahibə nəyə lazımdır?” və ya “Bəzi məktəblər gələcək birinci sinif şagirdləri üçün qəbul imtahanları keçirir, nəticədə uşaq məktəbə qəbul olunmaya bilər” kimi suallar və narahatlıqlar yer alır.

Ekspertlər isə bu mövzuda ajiotaja ehtiyac olmadığını, 1-ci sinfə qəbul zamanı aparılan “müsahibələr”in yalnız dil bilgilərini və xüsusi istedadı üzə çıxarmaq məqsədi daşdığını, ən əsası, bu qaydanın bütün məktəblərə aid olmadığını bildirirlər.

Xəlida Həmidova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) Məktəbəqədər Təhsilin Pedaqogikası kafedrasının baş müəllimi Xəlida Həmidova 1-ci siniflərin Azərbaycan bölməsində məktəbə qəbulun imtahansız olduğunu bildirir: “Azərbaycan bölmələrinə şagirdlərin qəbulu tam imtahansızdır. Sadəcə, xüsusi istedadlı uşaqlar var ki, lisey və gimnaziyalara qəbul zamanı onların istedadlarını üzə çıxarmaq üçün müəyyən sorğu və fəaliyyətlərdən keçirlər. Hazırda 1-ci sinfə imtahan rus bölmələrinə qəbul zamanı aparılır”. X.Həmidova uşaqların kütləvi şəkildə rus bölmələrinə yönləndirilməsi prosesindən narahatlığını da ifadə edir: “Bu da Azərbaycan təhsil sistemində bir zərbdır. Ailədə rus dilində danışa bilən olmayanda uşaqlara da çətin olur. Ona görə bu vəziyyətdə müsahibə məcburi addımdır”. Ekspert tövsiyə edib ki, valideynlər uşaqlarının stress yaşamasını

istəməyilsə, onları bilmədikləri dillə bağlı imtahana yönləndirməsinlər: “Təəssüf ki, valideynlər bunu nəzərə almadan addım atırlar. Onları bu istiqamətdə maarifləndirmək yaxşı olardı. Uşaq öz dilində təhsil almalıdır. Əgər valideyn istəyirsə uşaq rus bölməsində təhsil alsın, ən azı bir göstəricisi olmalıdır”. X.Həmidovanın sözlərinə görə, “müsahibə” uşaqların rus dili bilgilərinin səviyyəsini ölçmək üçündür: “Bilik yönümlü yox, onların dil bacarıqlarını ölçə bilən suallar verilir. Burada da dil bilən uşaqlar üçün psixoloji gərginlik olmamalıdır. Valideyn də uşağını apararkən “imtahana gedirik” deyil, “söhbətə gedirik” deməlidir”. Ekspert hesab edir ki, “müsahibə”nin

aparılmasına etiraz edən valideynlər başa düşməlidirlər ki, onların uşaqlarının dil bacarığı yoxdursa, onlar rus bölməsində oxuya bilməzlər”. X.Həmidovanın fikrincə, həmçinin uşaqlarını lisey və gimnaziyaya yazdırmaq istəyən valideynlər də nəzərə almalıdırlar ki, bu məktəblər xüsusi istedadlı uşaqlar üçündür: “Bu halda da imtahan uşağa stress yaşadırsa, mənəcə, yenə də günahkar valideynlərdir. Uşaqların bacarmadıqları şeyləri onlara yükləmək düzgün deyil. Valideyn özüünün əldə edə bilmədiyi hər şeyi uşağında görmək istəyir və bu uşağı lazımsız stresslərə salır”.

DİGƏR DİLLƏRDƏ TƏHSİL ALMAQ İSTƏYƏNLƏR MÜSAHİBƏDƏ İŞTİRAK ETMƏLİDİRLƏR

Təhsil eksperti Nadir İsmayılov da məsələyə qalmaqallı münasibətlərin sərgiləndiyini, kimlərsə övladlarının imtahandan kəsilərək, növbəti ilə saxlanılması barədə iddiaları irəli sürdüyünü bildirir: “Birincilərin imtahana cəlb

olunmasının pislənməsi ilə bağlı yazılara və statuslara rast gəlirəm. Cəmiyyət üzvlərində belə bir fikir formalaşır ki, 1-ci siniflərə qəbul sanki imtahanla həyata keçirilir. Halbuki bu prosedur

imtahanla deyil, müsahibə yolu ilə aparılır. Həmçinin bu prosedur bütövlükdə 1-cilərə deyil, yalnız rus bölməsinin 1-ci siniflərinə qəbul olunmaq istəyənlərə şamil olunur”. Ekspertin sözlərinə görə, qanunun tələblərinə əsasən, orta məktəblərdə digər dillərdə təhsil almaq arzusunda olan uşaqlar müsahibələrdən keçirilməlidirlər: “2019-cu ildən etibarən digər dildə təhsil aparılan bölmədə oxumaq istəyən uşaqların 1-ci sinfə qəbulu zamanı həmin dil üzrə şifahi nitq bacarıqları qiymətləndirilir və onlar müsahibə mərhələsində iştirak etməlidirlər. Müsahibədən keçə bilməyən uşaqlar digər dildə təhsil aparılan bölmələr üzrə təhsil ala bilməzlər. Müsahibə prosedurunun

tətbiq olunmasına yaranan zərurət isə rus bölməsi üzrə sinif azlığı və rus dili müəllimlərinin çatışmazlığı fonunda son illər rus bölməsinə marağın bir neçə dəfə artmasıdır”.

“UŞAQDA “MƏKTƏB”, “MÜƏLLİM” QORXUSU FORMALAŞIR”

Təbii ki, uşaqların məktəbə hazırlığı fiziki, psixoloji və emosional-iradi hazırlıq səviyyələri tələb edir. Kövrək yaşda onların “imtahan” və ya “müsahibə” adı ilə sorğulanması müəyyən stress yaratması qaçılmazdır. ADPU-nun Pedaqoji- psixologiya kafedrasının müəllimi, dissertant Yaqut Ağasiyeva da

təsdiqləyir ki, “imtahan” anlayışı bir qisim valideynlərdə təşviş yaratdığı üçün onlar eyni psixoloji halı övladlarına ötürürlər. Nəticədə uşaqda “məktəb”, “müəllim” qorxusu formalaşır: “Bu baxımdan uşaqların müsahibəyə cəlb olunmasına həm valideynlər, həm pedaqoqlar, həm də psixoloqlar diqqətli yanaşmalıdırlar”. Psixoloq bildirir ki, uşaqla elə ünsiyyət qurulmalıdır ki, o bunu bir imtahan kimi deyil, ilkin tanışlıq kimi görə bilsin.

Nadir İsmayılov

Yaqut Ağasiyeva

QATARLAR AZALDI, SİXLİQ ARTDI

Bakı metrosunda yay rejiminə keçidlə bağlı sıxlıq müşahidə edilir. Müvafiq qurum hər şeyin nəzarətdə olduğunu bildirir. Lakin, ekspertlər iyun ayında belə bir qərarın verilməsini doğru saymırlar.

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Bakı metrosu 14 iyun tarixindən yay rejiminə keçib. Qatarlar arasında interval artırılıb. Interval artımı insanlar arasında narazılığa səbəb olub. Sərnişinlər bəzən 5-7 dəqiqə qatar gözlədiklərini bildirirlər. Qatarların sayı azaldığından, interval artdığından sıxlıq müşahidə olunur. Vətəndaşlar bildirir ki, bu qərardan əvvəl, yəni, iyun ayının 1-dən 14-nə kimi metroda sıxlıq bu həddə deyildi.

YAY VƏ QIŞ REJİMLƏRİ ARASINDAKI FƏRQ

“Bakı Metropoliteni” QSC-nin Mətbuat xidməti və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi Bəxtiyar Məmmədov bildirdi ki, rejimlər arasındakı fərq daha çox saatlardadır: “Əsas dəyişiklik ondan ibarətdir ki, payız-qış qrafikində gur və qeyri-gur saat anlayışı var. Pik vaxtlarda - səhər saat 7:00-dan 10:00-a, axşam 17:00-dan 20:00-a qədər intervallar 2 dəqiqə ilə tənzimlənir. Qalan vaxtlarda isə interval 2 dəqiqə yarım olur. Yay rejimində isə, səhər saat 7:00-dan axşam 21:00-a qədər vahid qrafik tətbiq edilir. Burada interval 2 dəqiqə yarımdır”.

“SİXLİQ GÖZLƏDİYİMİZ KİMİDİR”

B.Məmmədov vurğuladı ki, hər şey monitoring əsasında müəyyən olunur: “Hər il rejimlər fərqli vaxtlarda dəyişir. Məsələn, keçən il pandemiya sona, ilk dəfə iyun ayının sonunda yay rejimi tətbiq edildi. Amma bu il bir qədər tez oldu. Tədris mövsümünün sabit keçməsi ilə əlaqədar, həmçinin, aparılan monitoringlər əsasında belə qərar verildi. Əgər monitoringlər nəticəsində iyunun sonu, iyulun əvvəlinə qədər qrafikin dəyişməməli olduğu qərarı verilsə idi, həmin vaxt keçəcəkdik. Monitoringlər göstərir ki, iyun ayından sərnişinlərin sayında əsaslı

Elməddin Muradlı

azalma baş verib. Bu, həm tədris mövsümünün başa çatması, həm də insanların əksəriyyətinin istirahətə getməsi ilə əlaqədardır. Amma bu o demək deyil ki, qatarların hərəkət qrafiki müəyyən olunubsa, yalnız o çərçivədə işləyir. Gün ərzində də monitoringlər aparılır, zərurət yarandıqda ehtiyat qatarlar xəttə buraxılır. Bu, sərnişin istiqamətinin sıxlığına uyğun olaraq tənzimlənir. Səhər saatlarında bu amil nəzərə alınır, ehtiyat qatarlar buraxılır. Amma monitoringlər göstərir ki, xüsusi ajiotaj yaradacaq sıxlıq yoxdur. Hər şey gözlədiyimiz kimidir”.

“TƏNZİMLƏNMƏ OLMASA, SƏRNIŞIN SİXLİQİ DAHA DA ARTAR”

B.Məmmədovun sözlərinə görə, yay rejimində qatarları tənzimləmək daha rahatdır: “4-5 dəqiqə interval “28 May” stansiyasından sonra gələn “İçərişəhər” və “Dərnəgül” istiqamətindəki stansiyalarda olur. “28 May” stansiyasından qatarlar 2 dəfə artıq intervalla hərəkət edir. Amma 2 dəqiqəlik intervalı digər stansiyalarda tətbiq etmək texniki cəhətdən mümkün deyil. Səhər 8:00-9:00 aralığına xüsusi diqqət yetirilir, ehtiyat qatarlar xəttə buraxılır, 2 dəqiqəlik interval təmin olunur. Bu, insanların axın istiqaməti müəyyənləşdikdən sonra olur. Sərnişinlərin axın istiqamətində dəyişiklik müşahidə edilir. Əvvəl

08:20-də hər hansı stansiya yüklənirdisə, indi yüklənmənin istiqaməti və vaxtı dəyişir. Tənzimlənmə olmasa, sərnişin sıxlığı daha da artar və narazılıqlar çoxalar. Bu amillərə dəqiqə hesabı ilə nəzarət edilir. İmtahan və digər amillər nəzərə alınır. Payız-qış rejimində hər həftə əldə etdiyimiz məlumatlar müzakirə olunurdu və dəqiqələr dəyişə bilirdi. 2 dəqiqəlik intervalda ehtiyat qatarları hər dəqiqə xəttə buraxmaq olmurdu, müəyyən standart rejim var idi. Amma, yay rejimində ehtiyat qatarları günün istənilən vaxtı rahatlıqla xəttə buraxa bilirik. Sıxlığın istiqaməti, vaxtı, müddəti və s. dəyişir deyər, bu qrafiki tənzimləmək daha rahatdır”.

NARAZILIĞIN OLMASI BAŞA DÜŞÜLƏNDİR

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı isə düşünür ki, avtobusların vəziyyəti də nəzərə alınaraq metronun tələsik yay rejiminə keçməsi düzgün addım deyil: “Metro yay rejiminə keçdikdə, məktəb, tədris dövrünün bitməsi, sərnişin sayının azalması nəzərə alınaraq qatarların sayı azalır, interval artır. Amma “Yay rejiminə keçirik” deyib qatarların sayını azaltmaq düzgün yanaşma deyil. Metroda istədikləri saatda qatarların sayını artırma bilirlər. Narazılığın olması başa düşüləndir. Çünki Bakıda ictimai nəqliyyat növü onsuz da, azdır. Yalnız 2 seçim - metro

və avtobus mövcuddur. Bir azdan avtobuslar da deyəcək, “yay rejiminə keçirik, avtobusların sayını azaldırıq”. Metroda da qatarların sayı azaldığı üçün insanlar yolda qalacaq”.

NƏZƏRƏ ALINMALI NÜANSLAR

Ekspertin fikrincə, iyun ayı bu qərarı vermək üçün çox tezdir: “İyun ayında birdən-birə qatarları azaltmaq düzgün deyil. Çünki iyun ayında məzuniyyətə çıxan insanların sayı da çox olmur. Məzuniyyətlər adətən iyul ayından başlayır. Dərs ili bitib, amma bölgələrdən şəhərə istirahətə gələn insanlar,

həmçinin turistlər, üstəlik imtahanlara gedib-gələn tələbələr, kursa, hazırlığa gedən şəxslər də var. Bunları nəzərə almaq lazımdır. Nə qədər insan, hansı saatlarda, hansı istiqamətlərdə hərəkət edir. Rejimi dəyişmək tələbatı uyğun olmalıdır. Hansısa rejimə keçmək sərnişinlərin rahatlığını pozmamalıdır”.

Bəxtiyar Məmmədov

“YÜKSƏK KEYFİYYƏTLİ DONDURMADA QURU SÜD OLMUR”

Ceyhun Əliyev: “Çayı içib sonra dondurma yemək, yaxud əksinə, dondurma yeyib ardınca çay içmək doğru deyil. Çay istidir, dondurma soyuq. Soyuq bankaya isti su töksəniz, çatlayacaq”.

Dondurma insana xoşbəxtlik bəxş edən qidalardır. Eyni zamanda orqanizmi üçün faydalı olduğu bildirilir. Lakin dondurma ilə bağlı bəzi məqamlara diqqət etməliyik. Həmin məqamlar barədə qida mühəndisi Ceyhun Əliyevlə söhbətləşdik.

● Dondurmanı bu qədər sevdirən nədir?

● Dondurmanın əsasını qaymaq, süd, şəkər tozu təşkil edir. Gündəlik istifadə etdiyimiz bu qidalardan hazırlanan dondurma da insanlar tərəfindən sevilir. Tərkibində sevmədiyimiz məhsul yoxdur. Dondurmaya sevginin əsasını isə məhsulun tərkibinə qatılmış müxtəlif növ dadlandırıcılar (qida əlavələri) təşkil edir.

● Bəzən dondurma yeyirsən, elə də dad ala bilmirsən. Bəzən isə çox dadlı olur. Burada dadlandırıcının miqdarının az və çox olması fərq yaradır?

● Qida əlavələrinin də standartları var. Müəyyən limit çərçivəsində əlavə edilməlidir. Əks halda orqanizmdə allergik reaksiyalara səbəb ola bilər. Məhsullar yaxşı qarışdırılmıyanda da, dad o keyfiyyətdə olmur.

MİQDARINDAN ÇOX YEMƏSƏK, FAYDALIDIR

● Dondurmadan orqanizminiz hansı faydanı görür?

● Dondurmadan aldığımız enerji gündəlik həyat fəaliyyətimizdə mühüm rol oynayır. Süd, qaymağın tərkibində olan vitaminlər dondurmada da mövcuddur. A, D vitaminləri ilə, mikro və

makro elementlərlə, kalsium, dəmir, fosfor ilə zəngindir. Hansı ki bu da bizim sümüklərimiz üçün faydalıdır. Təbii ki, miqdarından çox yeməsək, faydalıdır.

● Gün ərzində nə qədər dondurma yeyə bilərik?

● Bu normanı təsnifatlaşdırmaq olar. Bu, gənc və orta yaş, sağlam biri üçün 200-250 qramdırsa, uşaqlarda 150 qram olur. Diabet xəstələrində 100-150 qram arasında dəyişir. Bəzi hallarda 70 qrama da düşə bilər.

● Yarım kiloqram dondurma yeyənlər də var.

● Dondurma tez həzm olunan məhsuldur. Ona görə insanlar elə bilirlər ki, bir kilo yedim, hər şey qaydasındadır. Elə deyil, günlük limit çərçivəsində yeyilməlidir. Həzmi tez getsə də, bağırsaqların funksiyasını poza, daralma yarada bilər. Diş minasına mənfi təsir göstərir.

QIYMƏT BU SƏVİYYƏDƏ UCUZDURSA...

● Dadlı, amma qiyməti ucuz dondurmalar var. Onlar keyfiyyətli məhsuldurmu? Yaxud onlar necə ərsəyə gəlir?

● Əslində, qiymətlər məhsulun keyfiyyəti haqqında söz deyən amildir. Məsələn, bazarda 70-80 qəpiyə plombir dondurması var. Yaxud 40-50 qəpiyə də dondurmalar var. Qiymət bu səviyyədə ucuzdursa, deməli, səbəbi var. Dondurma təbii süddən hazırlanır.

● Səmərliliyi artırmaq üçün südün bir hissəsini su, buz ilə əvəz edirlər. Keyfiyyətli dondurmaya təbii qaymaq qatılır. Ucuz dondurmalarda isə yağın müxtəlif fraksiyalarından istifadə olunur. Amma dadlandırıcı çox vururlar. Beləliklə, dadı yaxşı, qiyməti ucuz dondurma ərsəyə gəlir.

● Quru süddən də qiyməti aşağı salmaq üçün istifadə edirlər?

● İstehsalçılar saxtalaşdırmanı quru südlə deyil, su ilə edirlər. Çünki quru süd o qədər də ucuz başa gəlmir. Süd əvəzedicisi kimi quru süddən istifadə etmək problem deyil. Sırf yüksək keyfiyyətli dondurmada quru süd olmur.

● Mağazadan alanda bəzən görürük ki, dondurmanın forması dəyişib, yəni əriyib yenidən dondurulub. Bu dondurmaları yeyək?

● Dondurma şok dondurucularda dondurulur. Mənfi 40 dərəcədə tərkibindəki bütün xammal daxildən bərabər formada donur. Dondurmanın tərkibindəki vitaminlər itmir. Hazır olandan sonra AHT tipli (marketlərdə dondurma

AYGÜN ASIMQIZI
aygunasimqizi@kaspi.az

“Dondurmanın qablaşdırılması pozulmayıbsa, üzərində göstərilən son istifadə tarixinə qədər saxlamaq olar. Əgər qablaşdırma açılıbsa, 5 gün içərisində istifadə edilməlidir.”

saxlanan dondurucular) dondurucularda mənfi 18 dərəcədə saxlanmalıdır ki, keyfiyyətini qoruyub saxlasın, ərimə getməsin. Ərimə prosesi dondurmada mühüm rol oynayır. Dondurma əriyərsə, tərkibindəki komponentlər axır, itir. Yenidən donduranda onlar içində olmur. O dondurmaları istehlak etmək məsləhət görülmür. Təhlükəsizdir, istehlak etmək səndə hər hansı problem yaratmayacaq, amma keyfiyyətsiz məhsuldur.

● Bəzi dondurmalar çox tez əriyir, bəziləri nisbətən gec. Bu, nədən asılıdır?

● Keyfiyyətli dondurma tez əriməməlidir. Əriməsi nisbətən gec getməlidir. Əriyəndə isə dondurma su kimi axmamalı, bir az elastik olmalıdır.

● Dondurmaların saxlanma müddəti nə qədərdir?

● Tərkibindəki xammallardan asılı olaraq 6 aydan 2 ilə qədər. Yaxşı olar ki 6 ay saxlansın. Demək olar ki, bizim mağazalarda 6 ay müddəti olan dondurma yoxdur. Adətən, 1-2 ilə qədər olur. 2 il ömrü olan dondurmalar keyfiyyətsiz deyil. Mənfi 18 dərəcədə saxlayırınsınızsa, qablaşdırması pozulmayıbsa, keyfiyyətinə xələl gəlmir.

Fotolar: Sabir Məmmədov/Global Media Group

QIŞDA DA YEYƏ BİLƏRİK

● Dondurma və çayı ard-arda qəbul etmək düzgündür?

● Çayı içib sonra dondurma yemək, yaxud əksinə, dondurma yeyib ardınca çay içmək doğru deyil. Çay istidir, dondurma soyuq. Soyuq bankaya isti su töksəniz, çatlayacaq. Dişimiz də elədir. Görməsiniz belə, orda mikro çatlaqlar yaranacaq və sonra çürüməyə səbəb ola bilər. Dondurmanı dişləyə-dişləyə yemək, birbaşa ağza atıb udmaq olmaz. Dondurma yavaş-yavaş yeyilməlidir.

● “Qışda dondurma yemək adamı xəstələndirir”, – deyirlər. Qışda, yaxud yayda yeməyin fərqi var?

● Dondurma desərdirdir, qışda da yeyə bilərik, yayda da. Düzdür, qışda yeyəndə bədən xaricdən və daxildən soyuq çəkdiyi üçün xəstələnməyə ola bilər. Bunun səbəbi dondurma yox, immun sistemidir. Uşaqların immun sistemi tam formalaşmadığı üçün onlara qışda dondurma vermək düzgün deyil. Yaşlılarda da həmçinin. Onlar da xəstələnməyə bilər.

5 GÜN İÇƏRİSİNDƏ İSTİFADƏ EDİLMƏLİDİR

● Dondurmanı evdəki soyuducularda nə qədər saxlaya bilərik?

● Dondurmanın qablaşdırılması pozulmayıbsa, üzərində göstərilən son istifadə tarixinə qədər saxlamaq olar. Əgər qablaşdırma açılıbsa, 5 gün içərisində istifadə edilməlidir.

● Evdə dondurma hazırlayaq mı?

● Hazırlayın. Mən özüm də evdə hazırlayıram. Evdəki soyuducular əsas üst təbəqəni dondurur. Evdəki soyuducuya qoyandan tam donması üçün yaxşı olar ki, daim qarışdırılsın. Evdə hazırladığınız dondurma 2-3 gün ərzində yeyilməlidir. Uzun müddət saxlamaq olmaz.

İXTİSASLAŞMIŞ DİNİ MƏDİAYA EHTİYAC VARMİ?

Ölkəmizdə ixtisaslaşmış dini medianın formalaşdırılması təklif edilir. Bu sahədə Türkiyə təcrübəsi nümunə kimi göstərilir. Lakin Azərbaycanın çoxkonfessiyalı dövlət olduğunu əsas gətirənlər sözügedən ideyanın

həyata keçirilməsini real saymırlar.

BƏXTİYAR MƏMMƏDLİ
bextiyarmemmedli@kaspi.az

Azərbaycanda müxtəlif media qurumlarında dini maarifləndirmə ilə bağlı müəyyən layihələr olsa da, bu sahədə bir pərakəndəlik var. Ölkəmizdə hüquq mühafizə orqanlarının həyata keçirdiyi müxtəlif əməliyyatlar da göstərir ki, yaranmış boşluqdan xarici təxribatçı qüvvələrin istifadə etməsi halları mövcuddur. Bunları nəzərə alsaq, sual yaranır, bizdə niyə ixtisaslaşmış dini media yoxdur? Dövlətin təhlükəsizliyi baxımından ixtisaslaşmış medianın yaranması hansı üstünlükləri özündə ehtiva edir?

“BELƏ BİR TELEVİZİYANIN YARADILMASINA BÖYÜK EHTİYAC VAR”

Mövzu ilə bağlı “Kaspi” qəzetinə açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov əvvəllər də bu məsələni dilə gətirdiyini dedi. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanda dini maarifləndirmə apara biləcək bir dövlət kanalına ehtiyac var: “Bu gün biz Türkiyədən nümunə gətirsək, orada Türkiyə Döyənət İşləri Nazirliyinin televiziya kanalı olduğunu görə bilərik. Bu telekanal vasitəsilə geniş və əhatəli maarifləndirmə işləri aparılır. Nəzərə alsaq ki, din həm də maarifləndirmə, təbliğat və eləcə də təhlükəsizlik məsələsidir, onda Azərbaycanda da buna ciddi ehtiyac olduğunu hesab edirəm. Əgər özümüzü zərərli təriqətlərdən, dini təsirlərdən qorumaq istəyiriksə, bunun yolu daha geniş sistemli maarifləndirmə aparmaqdır. Pərakəndəliyin aradan qaldırılması üçün belə addımın atılmasına böyük ehtiyac var. Bu, bizə imkan verəcək ki, dini bilgiləri özümüz verək, təhlükəsizliyimizi də özümüz təmin edək”.

Ekspert Cəmaləddin Quliyev bildirdi ki, dini maarifləndirmə sahəsində vəziyyət ümumən dini sahədəki

Ceyhun Məmmədov

vəziyyətdən fərqli deyil: “Son illər, xüsusən də, Suriya hadisələrinin dindarlar arasında yaranmış kəskin ikitirəliyi üzə çıxarması, Gülen camaatı və ardınca da İranın dini mühitimizə kobud müdaxilələri problemin miqyasının böyük olduğunu göstərir. Ona görə də dini maarifçiliyə bu problemləri bir anın içində həll edə biləcək sehrli çubuq kimi yanaşmaq düzgün deyil. İllərlə yığılmış, qalaqlanmış problemlərin həlli üçün zaman lazımdır. Maarifçiliyin hədəfi düzgün yanaşması olan insan - vətəndaş yetişdirməkdir. Təəssüf ki, bunu bir ilə həll etmək mümkünsüzdür. Amma hər şeyin bərbad olduğunu da iddia etmək istəməzdim, müvafiq dövlət qurumu, fondlar var, tolerantlığın, multikulturalizmin təbliği dövlətin ali rəsmi qurumlarının nəzarətindədir”.

Cəmaləddin Quliyev

“HƏR İCMANIN ÖZ DİNİ BAXIŞLARINI TƏBLİĞ ETMƏSİ NORMALDIR”

C.Quliyev qeyd etdi ki, komitənin, müvafiq fondların dəstəklədiyi KİV-lər var. Ənənəvi KİV-lərdə də dini maarifçilik istiqamətində işlər görülür: “Ayrıca bir media quruluşunun bu işi görə bilməsi inandırıcı deyil. Çünki həm xristianlığın, həm İslamın, həm müsəviliyin bir KİV tərəfindən təbliğ edilməsi mümkünsüz görünür. Dövlət Azərbaycan üçün ənənəvi olan dini cərəyanlara öz ardıcılıqlarına ünvanlı maarifçilik işi aparması üçün maksimum şərait yaratmalıdır. Ənənəvi cərəyanlar isə bir deyil, bir neçədir. Dövlətin işi bu icmaları mümkün qədər xarici mərkəzlərin təsirindən

çıxarmaq və bir-birinə qarşı açıq ədavət xarakteri alan təbliğat aparılmasının qarşısını almaqdır. Amma ümumən hər icmanın öz dini baxışlarını həqiqətin son instansiyası kimi görüb təbliğ etməsi normaldır. Müəyyən xarici təmaslar da qaçılmazdır. Məsələn, ortodoks xristianlar Roma və ya Moskva patriarxlığı, katoliklər Vatikanla təmasdadır və s. Bunun üçün yalnız dövlət deyil, medianın, xüsusən də sosial media fəallığının öz peşə etikalarını çərçivəsində davranmalarını gərəkdir. Nəhayət, anlamaq lazımdır ki, hər dini bayram ərəfəsində bəlli bir dini icmanı aşağılamaq maarifçilik, konkret halda dini çoxluğu xarici təsirdən çıxarmaq deyil, onu yad mərkəzlərə doğru itələməkdir”.

DİN PƏRDƏSİ ALTINDA GİZLƏNƏN QRUPLAŞMALAR

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin təhlilçisi Araz Qurbanov bildirdi ki, Azərbaycan dünyəvi dövlətdir və bütün dünyəvi dövlətlərdə olduğu kimi, bizdə də din dövlətdən ayrılır: “Lakin bu, o demək deyil ki, Azərbaycanın dindar kəsimi, dindar vətəndaşları dövlətdən ayrılır. Dövlət dindar vətəndaşlarının dini etiqad azadlığının, vicdan azadlığının qorunmasına və inkişafına ətrafı yardım göstərir. Əgər biz 90-cı illərin əvvəllərini nəzərdən keçirsək, görürük ki, kommunizm ideologiyasının ləğvindən sonra yaranmış ideoloji boşluqdan xarici destruktiv qüvvələr geniş istifadə etməyə çalışıblar. Radikal dini cərəyanlar Azərbaycana nüfuz etdirilib. Əslində, bunlar din pərdəsi altında gizlənən siyasi, bəzilərində hərbi-siyasi qruplaşmalar olub. Qərbdən isə sonsuz sayda missioner təşkilatlar Azərbaycana

istiqamətləndiriliblər. Bunların da yeganə məqsədi Azərbaycan xalqını daxildən parçalamaq, dini, hətta etnik zəmində qarşıdurma yaratmaq olub. Ermənistanın, İranın və Rusiyanın dini separatçı təşkilatlarının bu istiqamətdə fəaliyyəti bu gün də davam edir. Bu o deməkdir ki, dini maarifçilik Azərbaycanda zəruridir, vacibdir. Bunun üçün əsas addımlardan biri dini maarifçiliklə məşğul olacaq, dini, dinşünaslığı təbliğ edə biləcək kadrların hazırlanmasıdır”. A.Qurbanov ayrıca bir dini mediaya lüzum olmadığı qənaətinə gəlir. Onun fikrincə, Azərbaycanda dominant din İslam dini olsa da, qanunvericiliyə görə bütün dinlər eyni hüquqa malikdir: “İndi siz təsəvvür edin ki, Azərbaycanda İslam nəşri ilə yanaşı, xristian, iudaist və ya missioner təşkilatların nəşrləri də işıq üzünə çıxır. Onda biz yenə də əvvəlki xaosu qayıtmış olarıq. Xüsusilə də bilmək olmaz, həmin nəşrlər

hansı ideyaları, hansı məramları təbliğ edəcəklər. Azərbaycan televiziya məkanında müxtəlif səviyyələrdə dini mövzuda bəzi söhbətlər olur, verilişlər də hazırlanır. Lakin bunlar kifayət deyil. Dini maarifçilik öz fəaliyyət şəklində yox, sistemli, konseptual şəkildə aparılmalıdır. Bunun üçün dövlətin özünün dini konsepsiyası formalaşmalıdır. Dini mövzuları şərh edə biləcək kütləvi informasiya vasitələri də bu konsepsiya əsasında qurulmalıdır”.

● **Yazı Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Milli Mətbuat Günü münasibəti ilə “Media və dini təhlükəsizlik” mövzusunda keçirdiyi müsabiqəyə təqdim olunur.**

Araz Qurbanov

ÜRƏYİMİZ NİYƏ TEZ DAYANIR?

Azərbaycan ürək-damar xəstəlikləri ilə bağlı dünya statistikasında 2-ci yerdə qərarlaşır. Cənubi Koreya, Yaponiya, Sinqapur, İsrail, Fransa kimi ölkələr isə siyahıda son yerlədədir. Mütəxəssislər bildirir ki, ürək xəstəliklərinin çox olmasında milliyyətin önəmi yoxdur.

AYGÜN ASIMQIZI
aygunasimqizi@kaspi.az

Ürək dayanmasının səbəb olduğu ölüm halları çoxdur. Belə hallar həm dünyada, həm də ölkəmizdə günü-gündən artır. Elə bugünlərdə media sahəsindən iki şəxs ürək probleminə görə həyatını itirdi. Bu itkilər Azərbaycanın ürək-damar xəstəlikləri ilə bağlı dünya statistikasında 2-ci yerdə olduğunu bir daha diqqətə gətirdi. Eyni zamanda, statistikanın sonunda qərarlaşan, ürək-damar xəstəliklərinə görə dünya üzrə son yerlərdə olan ölkələrə də baxdıq: Fransa, Cənubi Koreya, Yaponiya, Sinqapur, İsrail.... Sual yaranır, ürəklərimiz arasında fərq varmı? Niyə fransızlarda, yaponlarda ürək problemi az, bizdə bu qədər çoxdur?

MİLLİYYƏT YOX, 11 FAKTOR

Almaniyanın Waldbröl Şəhər Xəstəxanasında çalışan kardioloq Firudin Qurbanov da deyir ki, ürək xəstəlikləri üçün önəmli məsələ risk faktorlarıdır, milliyyət, din, irq kimi məsələlər burada rol oynamır: "Azərbaycanda ürək-damar xəstəliklərinin çox yayılması, yaxud, bəzi ölkələrin çox yüksək risk qrupunda olmasının səbəbi risk faktorlarının həmin cəmiyyətlərdə daha çox görülməsi ilə bağlıdır".

F.Qurbanov 11 risk faktoru olduğunu deyir: "Onların 3-nü dəyişdirə, modifikasiya edə bilərik. Bunlar kişi cinsiyyəti, yaş faktoru və ailədə irsi olaraq ürək-damar xəstəliyinin olmasıdır. Digər 8 faktoru dəyişdirə və modifikasiya edə bilərik. Bunlar şəkərli diabet, təzyiq, xolesterin yüksəkliyi, tütün məmulatlarının istifadəsi, alkoqol, artıq çəki, hərəkətsizlik və stressdir. 11 risk faktorundan nə qədər çoxu varsa, bizim ürək-damar xəstəliklərinə tutulma riskimiz bir o qədər artır. Cəmiyyətimizdə stress həddindən artıq çoxdur, qidalanmamız yağlı, karbohidratlıdır. Milli mətbəximiz artıq çəkili insanların sayını artırır. Hərəkətsizlik olması, eyni zamanda, kilo almağımıza gətirib çıxarır. Nəticə şəkər, təzyiq və xolesterinlə qarşımıza çıxır. Azərbaycanda siqaret istifadəsi, xüsusilə kişilər arasında geniş yayılıb. Qafqaz insanlarında ürək-damar xəstəliklərinə meyllilik genetik olaraq da var".

Üzeyir Rəhimov

120 DƏQİQƏYƏ MÜDAXİLƏ OLUNARSA...

F.Qurbanov deyir ki, bu problemin azaldılması üçün müəyyən addımlar atılmalıdır: "Sağlamlıq, qidalanma, gündəlik fiziki aktivliyin önəmi, pis vərdişlərin zərəri və s. istiqamətdə maariflənmə olmalıdır. Risk faktoru yüksək olan insanların müəyyən yaşdan sonra düzənli həkim müayinəsindən keçmələri, şikayətləri olduğunda, həkimə vaxtında müraciət etmələri qəfləti ölümlərin sayını xeyli azaldır". F.Qurbanov ölüm faizinin azalması üçün vaxtında müdaxilənin önəmini də vurğuladı: "Köldə aparılan bir elmi araşdırmaya görə, kəskin miokard infarktı keçirən xəstələr 120 dəqiqə ərzində angiografiya (anju) olunub stent taxılarsa, bu infarkt ölümünü 50 faiz azaldır. Bu, ciddi rəqəmdir".

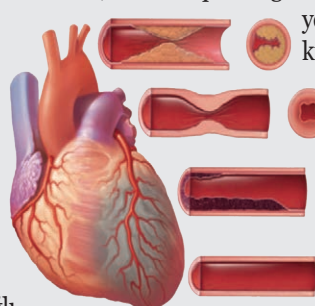
"STATİSTİKA DA SƏHV APARILIR"

Azərbaycan Kardiologiya Cəmiyyətinin sədri, kardioloq Üzeyir Rəhimov deyir ki, ölkəmiz ürək-damar xəstəliklərindən ölümlə bağlı dünyada kişilərə görə birinci, qadınlara görə ikinci yeri tutur. Onun sözlərinə görə, ölkəmizin statistikada ilk yerlərdə olmasının bir səbəbi Azərbaycanda bu statistikanın doğru aparılmamasıdır: "Məsələn, uzun illər onkoloji problemdən əziyyət çəkən xəstə dünyasını dəyişəndə, ölüm səbəbi kimi ürəyin dayanması yazılır. Yaxud evdə

dünyasını dəyişir, səbəbi bilinmir, ürək dayanması yazılır. Bu məntiqə yanaşsaq, düşünürəm ki, Azərbaycan əslində ürək-damar xəstəliklərindən ölüm üzrə dünyada birinci yerdə deyil".

İşin tibbi tərəfinə gəlsək, Ü.Rəhimov deyir ki, bəli, Azərbaycanda ürək xəstəlikləri çoxdur və gəncdir: "Azərbaycan ürək-damar xəstəlikləri ilə bağlı təhlükəli bölgədə - Asiyada yerləşir. Asiyada ürək xəstəlikləri və bu xəstəliklərdən ölüm faizi çoxdur. Ümumilikdə ölkəmizdə ürək-damar xəstəliklərinin geniş yayılması üçün səbəblər çoxdur. Stress çoxdur, hərəkətsizlik azdır. Hər kəs hər yere nəqliyyatla, taksi ilə gedir. "Fast food" qidalar günü-gündən həyatımızda daha çox

yer tutur. Bu qidalar damarların kirecləşməsi üçün ciddi risk faktorudur. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının 2009-2019 hesabatlarına görə, Azərbaycan insanlarının 15 faizində yüksək təzyiq, 40 faizində şəkərli diabet, 15 faizində lipid - xolesterin (yüksən qan yağları) xəstəliyi var. Artıq çəkili cəmiyyət olmuşuq. Təzyiq xəstələrinin 11 faizinin təzyiqi nəzarətdədir, 90 faizi nəzarətsizdir. Şəkər, xolesterin xəstələri də həmçinin. Bu xəstəliklər nəzarətdə olmayanda, stress, siqaret, qidalanma şərtləri də üzərinə gələndə, Azərbaycanda ürək xəstəliklərindən ölüm də çox olur".

15%

YÜKSƏK TƏZYİQ

40%

ŞƏKƏRLİ DİABET

15%

LİPID - XOLESTERİN

AZƏRBAYCAN ƏHALİSİNDƏ ƏN ÇOX MÜŞAHİDƏ OLUNAN XƏSTƏLİKLƏR

VAXT İTKİSİ AZALDIQCA...

Ü.Rəhimov da bildirdi ki, azərbaycanlıların ürəyinin fransızların, yaponların ürəyi qədər sağlam olmasının səbəbi milliyyətə bağlı deyil: "Fransızlar yeməklərinə diqqət edir, çox hərəkət edirlər. Məsələn, velosiped sürən insanlardır. Bizdə belə deyil".

Ü.Rəhimov bildirdi ki, ürək-damar xəstəliklərindən ölümlərin azaldılması üçün xəstəyə vaxtında müdaxilə edilməsi istiqamətində imkanlar genişləndirilməlidir: "İnfarkt keçirən xəstələr hazırda invaziv müdaxilələr - angiografiya (anju) edilən mərkəzlərə deyil, qeyri-invaziv mərkəzlərə aparılır. Bu da xəstələr üçün vaxt, dövlətimiz üçün də əlavə maliyyə itkisidir. Halbuki, icbari tibbi sığorta vaxtında angiografiya edilib damarın açılmasını tamamilə qarşılayır".

Ü.Rəhimov qeyd etdi ki, "Stent - save a life" proqramının Azərbaycanda tətbiqinə başlanılacaq. Bu proqram da ölüm faizini xeyli azaltmağa köməklik edəcək: "Stent - save a life" proqramı belədir ki, ölkə ərazisində müxtəlif yerlərdə angiografiya edib stent qoyan müasir mərkəzlər (xəstəxanaların daxilində) yaradılır. İnfarkt keçirən, stenokardiya tutması olan xəstələr zamanında həmin mərkəzlərə çatdırılır, damarları açılır və həyatı xilas edilir.

Şərqi və Qərbi Avropanın bəzi ölkələrində bu layihənin tətbiqindən sonra ölüm sayını azaldıblar. Kardiologiya Cəmiyyəti olaraq biz də o proqrama qoşulmuşuq. Müvafiq dövlət qurumları da bizi dəstəklədiklərini bildiriblər. Yay aylarında bununla məşğul olacağıq".

Firudin Qurbanov

“ONLARIN BİZİM SƏHNƏDƏ NƏ İŞİ VAR?”

BİR SƏNƏTKAR AZƏRBAYCANI SEVMİRSƏ...

Millət vəkili, Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı da bu məsələyə ciddi yanaşılmasının tərəfdarıdır: “Bu məsələ bədii-özfəaliyyət deyil. Azərbaycan nə qədər açıq, demokratik ölkə olsa da, hər adam istədiyi kimi gəlib burada konsert verə, xalqımızın qarşısında sənətini nümayiş etdirə bilməz. Ona görə də bu iş Mədəniyyət Nazirliyinin icazəsi və razılığı ilə həyata keçirilməlidir. Nazirliyin icazəsindən sonra hansısa şirkət bu konsertin təşkilatçılığını boynuna götürməlidir. Yəni istənilən halda ölkəmizdə baş tutacaq konsertlər birbaşa Mədəniyyət Nazirliyinin ciddi nəzarəti altında olmalıdır. Kriteriyanı da Mədəniyyət Nazirliyi özü müəyyənləşdirməlidir. Düzdür, biz sənəti, musiqini siyasiləşdirmirik. Amma bir sənətkar Azərbaycanı sevmirsə, ölkəmizin əleyhinə çıxışlar edirsə, Qarabağ məsələsində ermənilərin yanında olubsa, birçə pul qazanmaq, özünü reklam etmək xətrinə gəlib burada konsert verə bilməz. Bundan başqa, mən əxlaqi keyfiyyətlərə də toxunmaq istərdim. Bu gün dünyada bu sənətin daşıyıcılarının çoxu cinsi azlıqların nümayəndələridir. Dünya musiqisi əsasən onların əlindədir. Onların bizim səhnədə nə işi var?”

Sabir Rüstəmxanlı

“Azərbaycan nə qədər açıq, demokratik ölkə olsa da, hər adam istədiyi kimi gəlib burada konsert verə, xalqımızın qarşısında sənətini nümayiş etdirə bilməz. Ona görə də, bu iş Mədəniyyət Nazirliyinin icazəsi və razılığı ilə həyata keçirilməlidir”.

XANIM AYDIN
khanimaydin@kaspi.az

Bu gün ölkəmizdə, xüsusən də paytaxt Bakıda bir çox əcnəbi sənətcilərin konsert proqramları təşkil olunur. Əsasən də rus və türk estrada ulduzları tez-tez səhnələrimizi bəzəyir. Bəs bu sənətcilər ölkəmizə hansı kriteriyalara əsasən dəvət olunur? Ümumiyyətlə, bu məsələdə nəzarət mexanizmi varmı? Hansı sənətcilər ölkəmizə gələ bilər, hansıları isə bizim mədəniyyət və siyasət prinsiplərimizə uyğun deyil?

MƏDƏNİYYƏT NAZIRLIYI İLƏ RAZILAŞDIRMA OLMALIDIRMI?

Məsələ ilə bağlı ilk növbədə Mədəniyyət Nazirliyi ilə

əlaqə saxladım. Sorğumuza cavab olaraq bildirildi ki, ölkəmizdə keçirilən bir çox teatr-konsert müəssisələrində tədbir və konsertlər Mədəniyyət Nazirliyinin bilavasitə təşkilatçılığı ilə həyata keçirilir: “Burada dəvət olunan kollektiv, ifaçı, onun yaradıcılığı tərəfimizdən ətraflı araşdırılır. Ancaq onu da qeyd etməliyik ki, bir çox özəl şirkətlər, tədbir təşkilatçıları da müstəqil tədbirlər həyata keçirməkdədirlər. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən bütün zallar, auditoriyalar nazirliyin tabeliyində deyil. Nazirliyin tabeliyində olmayan müəssisələrdə sözügedən tədbirlərin nazirliklə mütləq razılaşdırılması kimi bir qayda mövcud deyildir”.

“BİZİM ÜÇÜN BİZNESDƏN ÖNCƏ AZƏRBAYCAN DƏYƏRLƏRİDİR”

Konsert təşkilatçılığını həyata keçirən şirkətlərdən birinin direktoru Fatimə İmanzadə isə deyir ki, sənətcini dəvət etməmişdən öncə araşdırma aparılır: “Sənətcinin ölkəmizdə nə qədər tanındığına baxırıq. Öz ölkəsində çox populyar olan sənətcini, bizim ölkəmizdə bir o qədər də tanınmaya bilər. Bu cür sənətcini konsert təşkil etmək risklidir. Çünki

çox da uğurlu olmaya bilər. Gənc kütləyə xitab edən müğənni ilə klassik musiqiçilər də fərqlidir. Buna görə konsertə gələn insanların yaş kateqoriyası dəyişir. Digər məsələ isə budur ki, rus və türk müğənniləri indi daha çox gündəmdədir.

Amma biz istərdik ki, digər xarici ölkələrin də sənətcilərini dəvət edək. Sadəcə, burada bir məsələ var ki, xarici müğənnilərin Azərbaycanı gəliş qiymətləri də çox bahadır. Bu da öz növbəsində avtomatik olaraq bilet qiymətlərinə

öz təsirini göstərir, qiymət bahalaşır. Təbii olaraq, bilet satışı çətinləşir. Hec bir təşkilatçı bu riskə gedə bilmir. Eyni zamanda, hər hansı xarici sənətcini bir ölkəyə konsertə getmir. Dünya turuna çıxır və bu tur çərçivəsində Azərbaycana gəlir. Bunun da təşkilatı hissəsini Azərbaycanda hər hansı bir təşkilat öz üzərinə götürür. 3-cü və ən vacib məsələ isə budur ki, hər hansı bir sənətcini Azərbaycan haqqında haradasa, nə vaxtsa siyasi və ya başqa bir formatda müəyyən mənfi rəy bildiribsə, biz təşkilatçı şirkət olaraq həmin konserti ləğv edirik. Çünki biznesdən də öncə bizim üçün Azərbaycanın dəyərləridir”.

Kaspi

Təsisçi
Global Media Group

Baş redaktor
İlham Quliyev

Redaksiya
Baş redaktorun müavini - **Azad Əliyev**
Siyasət şöbəsi - **Rufik İsmayilov, Bəxtiyar Məmmədli**
Sosial həyat və gənclik şöbəsi - **Aygün Asımqızı, Aygün Əziz, Zərif Salmanlı**
Mədəniyyət və ədəbiyyat şöbəsi - **Təranə Məhərrəmov, Xanım Aydın**
Korrektor - **Vüsal Əliyev**

Texniki şöbə
Kreativ direktor - **Murad Arbay**
Dizaynerlər
Lalə Qasımova, İlham İsmayilov, Aydan Məmmədli
Yayım və satış meneceri
Vadim Manafov

Ünvan
Bakı, Səməd Vurğun 34, AF Mall Ticarət Mərkəzi
Telefon: (012) 525 03 31
kaspiqazeti@kaspi.az

Qəzet Mətbuat və informasiya Nazirliyində qeydiyyatdan keçib.
Lisensiya №022264, Qeydiyyat № V 64
Qəzet redaksiya kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.
Sifariş: 1562
Tiraj: 2250
Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

“Kral klubu” səs-küylü transferlər üçün hərəkətə keçib. Bu günlərdə Fransa PSJ-şinin ulduzu Kilian Mbappenin tezliklə “Real”a keçəcəyi barədə xəbərlər yayılıb. Madridlilər Arda Gülərlə də maraqlanırlar.

ULDUZLAR MADRIDƏ TOPLASIR

Pandemiyada sonra dünya normal həyat axarına qayıdır. O cümlədən futbol da əvvəlki rejiminə döndür. Böyük klublar yenidən azarkeşlərini stadionlara cəlb edir, nəhəng gəlirlər əldə etməyə başlayırlar. Böyük gəlirlər isə, səs-küylü transferlərə yol açır. Son vaxtlar səs-küylü transferləri, əsasən Səudiyyə Ərəbistanı və İngiltərə klubları edirdisə, artıq Madrid “Real”ı da mövqelərini bərpa etməyə başlayıb. Ötən mövsüm gözləntilərin əksinə, yalnız ölkə kuboku ilə kifayətlənən Madrid klubu İspaniya çempionatında da, Çempionlar Liqasında da azarkeşlərini sevindirə bilmədi. Ölkə çempionatında yenidən formalaşdırılan əzəli rəqib “Barselona”ya, Çempionlar Liqasında isə qalib “Mançester Siti”yə məğlubiyyətlər, oyun, heyət anlamındakı boşluqlar rəhbərliyi hərəkətə keçməyə sövq edib. Üstəlik, mövsüm başa çatan kimi komandanın əsas qol silahı Kərim Benzama da “Real”dan getmək qərarı verdi. Bu ayrılıqdan sonra idman şərhçiləri Madrid klubunun artıq əvvəlki əzəmətini qaytarmasının çox çətin olacağı qənaətinə gəlmişdilər.

PERESİN MBAPPE HƏMLƏSİ

Amma “Real”ın prezidenti Florentino Peres asan təslim olan insanlardan deyil. Belə görünür ki, o, səs-küylü transferlər üçün artıq qollarını çırmayıb. Bu günlərdə Fransa PSJ-şinin ulduzu Kilian Mbappenin tezliklə “Real Madrid”ə keçəcəyi barədə xəbərlər yayılıb. Məlumatla görə, kral klubu hücumçunun transferinə dair PSJ ilə razılığa gəlib. PSJ-nin sahibi Təmmim bin Həməd Əl Tani “Real”ın prezidenti Florentino Pereslə danışıqlardan sonra futbolçunu satmağa razılışıb.

Transferin ümumi məbləği 250 milyon avro olacaq. 200 milyon dərhal ödəniləcək, daha 50 milyon oyunçunun oynadığı matçlara və “Qızıl top”u qazandığına görə bonus şəklində veriləcək. Düzdür, xəbər hələlik rəsmi

təsdiqini tapmayıb.

Amma Mbappenin Madridə köçməsi keçən il reallaşmalı idi. Həmin vaxt klub və futbolçu transferin detallarını faktiki olaraq razılaşdırmışdılar. Lakin, o vaxt Fransa prezidenti Emmanuel Makron gözlənilmədən döviyyəyə girərək fransız ulduzu Parisdə saxlamağa nail olmuşdu. Bundan sonra Mbappe qərarını dəyişmiş, Peres də ondan incimışdi. Hətta, incik şəkildə bir daha onun “Real”a transferi barədə düşünməyəcəklərini dilə gətirmişdi.

KILIAN MBAPPE

FLORENTINO PERES

33 YAŞLI HÜCUMÇU İLƏ 1 İLLİK MÜQAVİLƏ

“Real” heyətini gücləndirmək yolunda Mbappe ilə kifayətlənmək niyyətində deyil. Klub artıq “Espanyol”un və İspaniya yığmasının futbolçusu Xoselunu icarəyə götürüb. “Kral klubu”nun saytının yaydığı məlumata görə, 33 yaşlı hücumçu ilə 1 illik müqavilə imzalanıb. Madrid təmsilçisi növbəti mövsümün sonunda təcrübəli forvardı birdəfəlik transfer edə bilər. Qeyd edək ki, Xoselu “Real

Madrid”in öz yetirməsidir.

103 MİLYON AVROLUQ TRANSFER

Bundan öncə isə, “Real” Dortmund “Borussiya”sının ingilis vunderkindi Cud Bellingemi transfer edib. 19 yaşlı yarımmüdafiəçi ilə altı illik müqavilə imzalanıb. Madridlilər bu keçid üçün qarşı tərəfə 103 milyon avro ödəyiblər. Qeyd edək ki, Cud Bellingem “Borussiya”ya 2020-ci ildə İngiltərənin “Birmingem” klubundan 25 milyon avroya keçmişdi.

XOSELU

CUD BELLİNGEM

“REAL” ARDA GÜLƏRLƏ DƏ MARAQLANIR

Ən maraqlısı isə, “Real”ın Türkiyənin gənc istedadı, “Fənerbaxça”nın və ölkə yığmasının yarımmüdafiəçisi Arda Güləri izləməsi barədə məlumatların yayılmasıdır. Məlumatla görə, “kral klubu” “Fənerbaxça”nın 18 yaşlı yarımmüdafiəçisi ilə ciddi şəkildə maraqlanıb.

Türkiyəli futbolçunun hazırkı

müqaviləsində 17,5 milyon avroluq sərbəst buraxılma xərci var. “Fəner” rəhbərliyi tezliklə gənc oyunçu ilə yeni müqavilə imzalayıb, bu məbləği artırmaq istəyir. Çünki, son vaxtlar göstərdiyi oyunla Arda “Milan”, “Barselona”, PSJ və Premyer Liqa klublarının da diqqət mərkəzindədir. O, bu mövsümün 35 matçda 6 qol vurub, 7 məhsuldar ötürmə edib. Türkiyə yığmasının Uelslə son

qarşılaşmasında da sonradan meydana daxil olaraq fantastik qola imza atmışdı.

Bütün bunlar “Real”ın hələ transfer pəncərəsinin əvvəlində atdığı addımlardır. Belə görünür, klub yay mövsümündə digər transferlər də reallaşdıracaq.

ARDA GÜLƏR

KƏRİM BENZAMA

